

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра міжнародної торгівлі і маркетингу

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 05 Соціальні та поведінкові науки
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 051 «Економіка»**

Форма навчання: денна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему: Міжнародна міграція робочої сили та її вплив на світову
економіку

здобувачки: Симоненко Владислави Віталіївни
Наукова керівниця: к.е.н. доцент кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу
Іщенко Анна Володимирівна

(підпис)

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувачка кафедри: д.е.н., професорка Циганкова Т.М.

(підпис)

Київ 2023

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультет Міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра міжнародної торгівлі і маркетингу**

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ**

**«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»
05 Соціальні та поведінкові науки
051 «Економіка»**

ПОГОДЖЕНО

Керівниця проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми
«Міжнародна економіка»

_____ Столярчук Я.М.

(підпис)

« _____ » _____ 20 ____ р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри міжнародної торгівлі і
маркетингу

_____ Циганкова Т.М.

(підпис)

« _____ » _____ 20 ____ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Здобувачці вищої освіти: Симоненко Владислав Віталіїв

денної форми навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

**на тему: «Міжнародна міграція робочої сили та її вплив на світову
економіку»**

Тему затверджено наказом ректора Університету від «14» лютого 2023р. № 293-ст

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах:

зарубіжних та вітчизняних наукових джерел, досліджень та статистичних даних
Міжнародної організації з міграції, оцінки експертів, матеріалів та звітів міжнародних
організацій, Інтернет-джерел.

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ
Розділ 2	АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ПРОЦЕСІВ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ
Об'єкт дослідження	процеси міжнародної міграції робочої сили
Предмет дослідження:	особливості, умови, фактори і вектори міжнародної трудової міграції та її вплив на економіку країн
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	є узагальнення теоретичних засад та особливостей процесу міжнародної міграції робочої сили, а також дослідження її впливу на розвиток світової економіки в контексті сучасних глобальних трендів

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1

- розкрити сутність, види та причини міжнародної міграції робочої сили;
- дослідити фактори впливу міграції робочої сили на світову економіку;

узагальнити ключові засади регулювання міграційних процесів в глобальному середовищі

У розділі 2

- охарактеризувати масштаби та динаміку міжнародної міграції робочої сили;
- ідентифікувати глобальні тренди міжнародної міграції робочої сили;
- проаналізувати стан та проблеми міграції робочої сили в Україні.

Завдання підготувала наукова керівниця

Іщенко А.В.

« » _____ 2023 р.

Завдання одержав здобувач

Симоненко В.В.

« » _____ 2023 р.

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 62 сторінки, 5 таблиць, 14 рисунків, список використаних джерел з 38 найменувань, 1 додаток.

Міжнародна міграція робочої сили та її вплив на світову економіку.

Об'єктом дослідження є процеси міжнародної міграції робочої сили.

Предметом дослідження є особливості, умови, фактори і вектори міжнародної трудової міграції та її вплив на економіку країн.

Метою кваліфікаційної бакалаврської роботи є узагальнення теоретичних засад та особливостей процесу міжнародної міграції робочої сили, а також дослідження її впливу на розвиток світової економіки в контексті сучасних глобальних трендів. Досягнення мети зумовлює вирішення таких **завдань**:

- розкрити сутність, види та причини міжнародної міграції робочої сили;
- дослідити фактори впливу міграції робочої сили на світову економіку;
- узагальнити ключові засади регулювання міграційних процесів в глобальному середовищі;
- охарактеризувати масштаби та динаміку міжнародної міграції робочої сили;
- ідентифікувати глобальні тренди міжнародної міграції робочої сили;
- проаналізувати стан та проблеми міграції робочої сили в Україні.

Практична значущість отриманих результатів. Отримані результати дослідження мають важливу практичну значущість для різних зацікавлених сторін, таких як уряди, бізнес-структури, міжнародні організації та соціальні групи. Зокрема, дослідження може бути корисним для розробки ефективної міграційної політики в різних країнах. Відповідно до отриманих результатів, уряди можуть

зрозуміти, які категорії робочої сили найбільш необхідні для розвитку економіки, які з інших країн вони можуть прибувати та які механізми та інструменти міграційної політики потрібно використовувати для регулювання міграції. Дослідження також може мати значення для бізнес-структур, які можуть використовувати дані про міграцію робочої сили для планування своїх кадрових потреб та пошуку талантів з-поміж іммігрантів.

Період виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи – лютий - червень 2023р.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2023р.

Рік захисту роботи 2023р.

Ключові слова: міжнародна міграція, міграційна політика, мігранти, трудова міграція, грошові перекази, Міжнародна організація праці.

В і д г у к
про кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувачки факультету Міжнародної економіки і менеджменту
освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка»

Симоненко Владислави Віталіївни

на тему Міжнародна міграція робочої сили та її вплив на світову економіку

- 1.Актуальність теми: Дослідження впливу міграції робочої сили на світову економіку є важливим завданням, яке може допомогти країнам зрозуміти взаємозв'язок між міграцією та економічними наслідками, що дозволить відповідним державам розробити ефективні політики управління міграційними процесами.
- 2.Позитивні риси кваліфікаційної бакалаврської роботи: Автором комплексно охарактеризовано масштаби та динаміка міжнародної міграції робочої сили в контексті сучасних глобальних трендів.
- 3.Наявність самостійних розробок автора: Автором проаналізовано стан та ідентифіковано проблеми міграції робочої сили в Україні в розрізі новітніх світових викликів.
4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій: дослідження можуть виявитися корисними для розуміння причин та наслідків міграції робочої сили, визначення факторів, що впливають на вибір країни для міграції, визначення особливостей ринку праці та економічного розвитку різних країн, а також для розуміння механізмів та взаємозв'язків, що впливають на глобальну економіку.
5. Наявність недоліків: Подальшого дослідження потребує поглиблене вивчення напрямів відбудови вітчизняного ринку праці у повоєнний період.
6. Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК: кваліфікаційна бакалаврська робота відповідає вимогам, заслуговує на високу оцінку і може бути рекомендована до захисту перед ЕК.

Науковий керівник _к.е.н., доцент кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу

Іщенко А.В.

“ 24 ” травня 2023 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ.....	6
1.1. Сутність, види та причини міжнародної міграції робочої сили.....	6
1.2. Фактори впливу міграції робочої сили на світову економіку.....	14
1.3. Ключові засади регулювання міграційних процесів в глобальному середовищі.....	22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ПРОЦЕСІВ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ.....	32
2.1. Масштаби та динаміка міжнародної міграції робочої сили	32
2.2. Глобальні тренди міжнародної міграції робочої сили.....	40
2.3. Стан та проблеми міграції робочої сили в Україні.....	47
ВИСНОВКИ.....	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	60
ДОДАТКИ.....	63

ВСТУП

Актуальність теми. Міжнародна міграція робочої сили та її вплив на світову економіку є вкрай актуальною в сучасному світі. Масштабна міграція суттєво впливає на економіку, соціальну та політичну ситуацію у багатьох країнах, зокрема на їх ринки праці. Вільний рух праці є важливим елементом глобалізації, який дозволяє країнам залучати кваліфікованих працівників, щоб підтримувати конкурентоспроможність своєї економіки. Проте, одночасно, це може призводити до збільшення безробіття та зміни соціального складу населення у приймаючих країнах. Таким чином, дослідження впливу міграції робочої сили на світову економіку є важливим завданням, яке може допомогти країнам зрозуміти взаємозв'язок між міграцією та економічними наслідками, що дозволить відповідним державам розробити ефективні політики управління міграційними процесами.

Останні дослідження та публікації, що присвячені вивченню впливу міграції робочої сили на світову економіку, звертають увагу на декілька ключових аспектів. Дослідження показують, що міграція робочої сили може мати значний вплив на економіки країн, куди здійснюється міграція. Також звертається увага на вплив міграції на економіки країн, з яких здійснюється міграція. Міграція може мати додаткові соціальні та політичні наслідки, такі як зміна етнічного складу населення та сприяння розповсюдженню культурних та політичних цінностей. Дослідники звертають увагу на потребу в ефективному управлінні міграцією робочої сили, яке враховуватиме економічні, соціальні та політичні наслідки міграції, а також права та потреби мігрантів та суспільства в цілому.

Серед науковців, які досліджують міжнародну міграцію робочої сили та її вплив на світову економіку слід назвати таких вчених, як М. Клеменс, Г. Бекер, Х. Козер, Г. Сілсі, С. Янг, Ф. Мартін, М. Абелла, К. Купч, М. Дж. Міллер, Дж. Ф. Холліфілд, В. Шеталь, Дж. Боржа, Дж. Голдін, С. Боло, А. Мавруді, П. Вассілопулу,

С. Сассен, Дж. С. Пассел, С. Кастлз, Гайн де Гаас, Д. Массей, Ж. Стігліц, П. Колліер та інших.

Метою кваліфікаційної бакалаврської роботи є узагальнення теоретичних засад та особливостей процесу міжнародної міграції робочої сили, а також дослідження її впливу на розвиток світової економіки в контексті сучасних глобальних трендів. Досягнення мети зумовлює вирішення таких завдань:

- розкрити сутність, види та причини міжнародної міграції робочої сили;
- дослідити фактори впливу міграції робочої сили на світову економіку;
- узагальнити ключові засади регулювання міграційних процесів в глобальному середовищі;
- охарактеризувати масштаби та динаміку міжнародної міграції робочої сили;
- ідентифікувати глобальні тренди міжнародної міграції робочої сили;
- проаналізувати стан та проблеми міграції робочої сили в Україні.

Об'єктом дослідження є процеси міжнародної міграції робочої сили.

Предметом дослідження є особливості, умови, фактори і вектори міжнародної трудової міграції та її вплив на економіку країн.

Методи дослідження. Методологічним підґрунтям бакалаврської роботи є загальнонаукові та спеціальні методи наукового дослідження, а саме: історико-логічний (під час визначення змісту поняття "міжнародна трудова міграція" - пп. 1.1; визначення факторів впливу міграції робочої сили на світову економіку – пп.1.2); методи кількісного та якісного порівнянь (під час аналізу масштабів та динаміки міжнародної міграції робочої сили – пп. 2.1); структурно-факторний метод (під час аналізу глобальних трендів міжнародної міграції робочої сили – пп. 2.2); метод аналізу та синтезу (у процесі обґрунтування проблем міграції робочої сили в Україні – пп.статистичний метод (під час обробки статистичних даних та їх відображення у рисунках і таблицях: пп.1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3).

Теоретична значущість отриманих результатів. Отримані результати дослідження мають велику теоретичну значущість для розуміння міжнародної міграції робочої сили та її впливу на світову економіку. Результати дослідження

можуть бути використані для поглиблення розуміння механізмів, які впливають на процес міграції та для розробки стратегій політики в цій сфері. Зокрема, дослідження можуть виявитися корисними для розуміння причин та наслідків міграції робочої сили, визначення факторів, що впливають на вибір країни для міграції, визначення особливостей ринку праці та економічного розвитку різних країн, а також для розуміння механізмів та взаємозв'язків, що впливають на глобальну економіку.

Практична значущість отриманих результатів. Отримані результати дослідження мають важливу практичну значущість для різних зацікавлених сторін, таких як уряди, бізнес-структури, міжнародні організації та соціальні групи. Зокрема, дослідження може бути корисним для розробки ефективної міграційної політики в різних країнах. Відповідно до отриманих результатів, уряди можуть зрозуміти, які категорії робочої сили найбільш необхідні для розвитку економіки, які з інших країн вони можуть прибувати та які механізми та інструменти міграційної політики потрібно використовувати для регулювання міграції. Дослідження також може мати значення для бізнес-структур, які можуть використовувати дані про міграцію робочої сили для планування своїх кадрових потреб та пошуку талантів з-поміж іммігрантів.

Інформаційною базою дослідження є вітчизняні та зарубіжні літературні джерела та наукові статті, результати досліджень Міжнародної організації з Міграції (МОМ) та Міжнародної організації праці (ILO), статистичні дані Національного Банку України, дані з офіційних сайтів установ України (Міністерства закордонних справ та Державної Міграційної Служби України), Портал оперативних даних ситуації біженців з України, інші ресурси Інтернет.

Структура та обсяг. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків, та налічує 62 сторінки, 14 рисунків, 5 таблиць, 38 джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ В ГЛОБАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

1.1. Сутність, види та причини міжнародної міграції робочої сили

Загальноприйнятою позицією як в академічних, так і в політичних колах є те, що міжнародна міграція є складним явищем, яке потребує узгоджених міжнародних зусиль для розробки ефективних механізмів регулювання та підтримки міграції. Міжнародна міграція є потужнішим інструментом для зменшення глобальної бідності. Це складний процес, який складається з економічних, соціальних і політичних факторів, який включає в себе складні взаємодії між мігрантами та громадянами країн, що їх приймають. Політика країн, яка обмежує міграцію, може призвести до негативних наслідків і для мігрантів, і для країн, які вони залишають. Держави, що позбавляють можливості мігрувати та покращити своє життя порушують основні права людини. [1]

Міжнародна міграція саме робочої сили є центральною рисою нашого сучасного світу, вона впливає на життя мільйонів людей на усіх континентах. Багато видатних вчених-економістів, такі як Майкл Клеменс, Тодд Боуман, Гарі Бекер, Хайме Розенберг, розглядають міжнародну трудову міграцію як форму трудової мобільності. Зокрема американський видатний економіст і лауреат Нобелівської премії з економіки - Гарі Бекер, визначає міжнародну трудову міграцію як процес переселення людей з однієї в іншу країну з метою працевлаштування. Він вважає, що міжнародна трудова міграція виникає в результаті помітної відмінності заробітної плати між країнами та регіонами. Також зазначає, що люди самі вирішують чи приймати їм участь у цьому процесі, порівнюючи потенційну вигоду з потенційними ризиками і витратами. Гарі Бекер підкреслює, що не можна недооцінювати значення міжнародної трудової міграції для економіки, так як вона дозволяє врівноважити заробітню плату між різними

країнами та регіонами. Сутність робіт Бекера полягає в тому, що міжнародна трудова міграція є наслідком ринкових умов і сприяє збільшенню громадського благоустрою, тому що дозволяє раціонально використовувати ресурси праці. Одночасно Бекер враховує й потенційні негативні наслідки міжнародної трудової міграції, наприклад, поглинання місцевих ринків праці. [2]

Міжнародна організація з міграції (МОМ) проводить і підтримує дослідження, призначені для інформування населення про міграцію та міграційну політику. МОМ вважає, що міжнародна міграція робочої сили – це невизначений у міжнародному праві загальний термін, що відображає суцільне розуміння про осіб, які переїжджають тимчасово чи назавжди зі свого постійного місця проживання через міжнародний кордон, щоб працювати на тимчасовій чи постійній основі. Також МОМ визначає міжнародну міграцію як явище, яке має динамічний і складний характер, яке вимагає гуманного та виваженого підходу, що враховує інтереси всіх зацікавлених причетних сторін та включає багато економічних, політичних, соціальних, і культурних факторів. Організація також виділяє, що міжнародна міграція робочої сили має і позитивні, і негативні аспекти для мігрантів, країн-емігрантів та країн-імпортерів. Вона може створювати ряд викликів і проблем для мігрантів, країн відправлення та приймання. Міжнародна трудова міграція є важливою частиною глобалізації та має важливі наслідки для розвитку економіки та соціальних структур багатьох країн.[3]

З одного боку, міграція може поліпшити економічну ситуацію в країнах, звідки мігрують люди, шляхом збільшення грошових переказів, які працівники надсилають своїм родинам та близьким. Ці грошові перекази мають особливе значення для економіки країн, що розвиваються. Вони часто є досить важливим джерелом доходу для багатьох сімей і становлять значну частину ВВП країни. Грошові перекази від мігрантів допомагають зменшити бідність і нерівність у рідній країні. Люди часто їх використовують для оплати харчування, житла, освіти, охорони здоров'я та інших основних потреб. З іншого боку, грошові перекази можуть породити в рідній країні залежність від міграції та завадити розвитку місцевої економіки. [3]

Мігранти мають права та обов'язки перед країною, в яку вони переселяються, та міжнародним співтовариством загалом. Міжнародна міграція може надати мігрантам можливості отримати кращу роботу, безпеку, доступ до медичної допомоги та покращити якість життя. У той самий час міграція може спричиняти ризики та труднощі, такі як відсутність легалізації та потрібних документів, порушення прав, відсутність або нестача доступу до соціального або медичного захисту. [3]

На даний момент на міжнародному рівні не існує загальновизначеного поняття «мігранта», проте цей термін включає ряд чітко визначених юридичних категорій людей. Правові типи міжнародних мігрантів можуть відрізнятися залежно від законодавства конкретної країни, але Vincent Chetail і Céline Bauloz у своїй книзі "International Migration Law" виділяють такі юридичні категорії трудових мігрантів (рис.1.1):

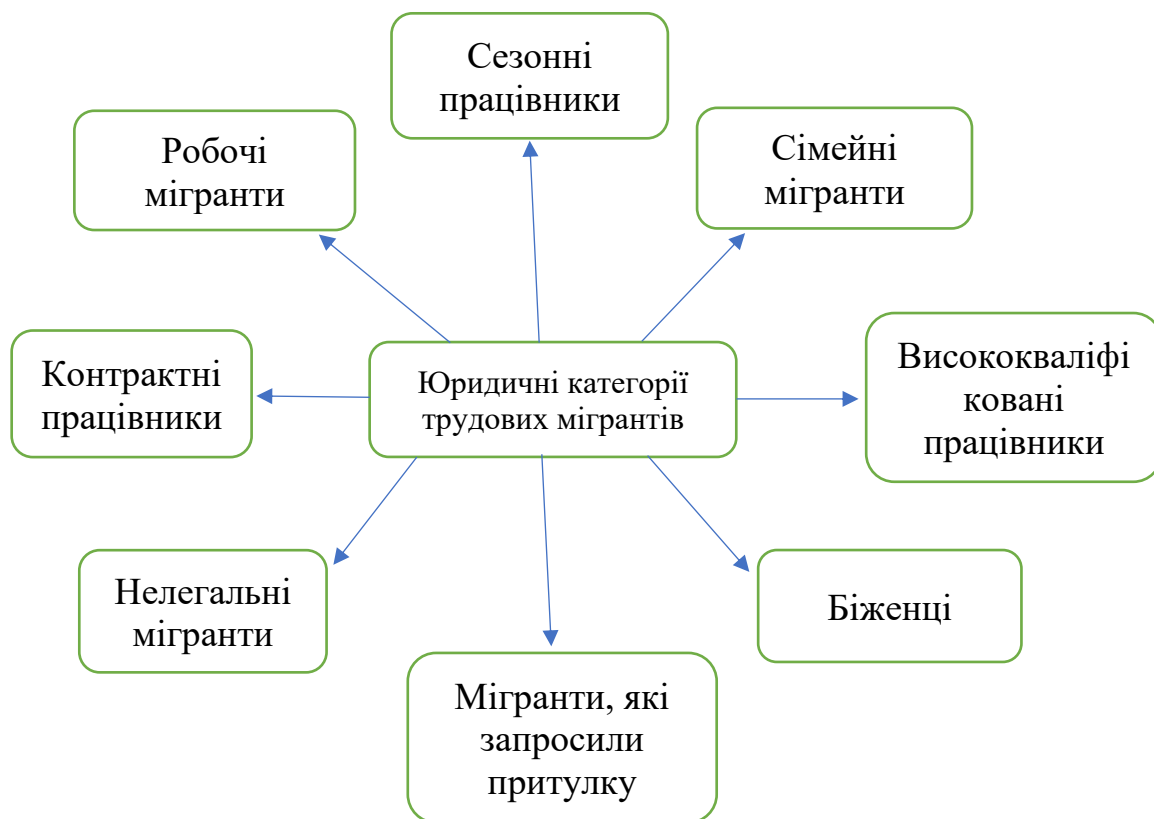

Рисунок 1.1 - Юридичні категорії трудових мігрантів

Джерело: побудовано автором на основі [5]

1.Робочі мігранти: особи, які мають повне законне право працювати в країні-призначення на конкретний період часу, зазвичай, за дозволом на роботу або тимчасовою робочою візою.

2.Сезонні працівники: особи, які приїжджають у країну-призначення для праці на сезонній роботі, яка доступна лише у певний час року. Це може бути збирання врожаю, робота на пляжах або гірнолижних курортах. Сезонні працівники можуть бути найняті від декількох тижнів до декількох місяців, що буває незручним, оскільки можливо потрібно буде шукати нову роботу кожен сезон. Такі працівники дуже рідко мають офіційну заробітню плату або доступ до медичного страхування, оплачуваної відпустки.

3.Сімейні мігранти: особи, які переїжджають до країни призначення разом зі своєю родиною, щоб жити та працювати всі разом, або особи, які мігрують для возз'єднання з членами своїх сімей, які мігрували вже раніше до іншої країни. Вони можуть включати подружжя, дітей, братів, сестер, батьків або будь-яких інших родичів мігрантів. У багатьох країнах існують спеціальні візові категорії та програми, які дозволяють членам родини громадян або постійних резидентів мігрувати для возз'єднання з родиною.

4.Висококваліфіковані працівники: особи, які володіють спеціальними навичками, досвідом та знаннями, які користуються попитом у певній галузі та потрібні в країні-призначенні. Ці люди завжди затребувані роботодавцями, так як мають вчені ступені, технічні навички та досвід роботи. Висококваліфікованими мігрантами можуть бути науковці, дослідники, лікарі, інженери, розробники програмного забезпечення, програмісти та інші спеціалісти, які мають достатньо навичок для сприяння розвитку економіки країни призначення. Такі мігранти часто намагаються отримати робочі візи на тривалий термін.

5.Біженці: особи, які змушені покинути свою рідну країну через переслідування на підставі релігії, раси, національності, політичних поглядів, членства в певній соціальній групі, конфлікту чи інших серйозних проблем. Вони не можуть повернутися до своєї країни та шукають захисту та притулку в

іншій країні. Ці люди мають особливий статус, який дає право на захист і допомогу та дозволяє працювати.

6.Мігранти, які запросили притулку: особи, які просять міжнародного захисту, але не мають статусу біженця. Пошук притулку залежить від країни, але зазвичай це подання заяви про захист та її оцінку. Оцінка може включати співбесіду з людиною, що шукає притулку, перегляд підтверджуючих даних або документів. Якщо особі буде вирішено надати притулок, йому дозволять залишитися в країні і він матиме право на певні пільги, наприклад, легальне право на роботу та освіту, доступ до медичної допомоги. Проте, якщо запит про притулок буде відхилено, вони можуть бути депортовані на батьківщину.

7.Нелегальні мігранти: особи, які переїжджають та знаходяться в іншій країні без потрібних документів, дозволів або без дотримання імміграційного законодавства країни. Їх також називають «іммігрантами без документів» або «нелегальними іноземцями». Вони ризикують бути депортованими та не мають законного права працювати, також мігранти можуть зіткнутися зі значними ризиками, включаючи експлуатацію, жорстоке поводження та депортацію.

8.Контрактні працівники: особи, які тимчасово переселяються в іншу країну для роботи відповідно до підписаного контракту між ними та роботодавцем. Цих людей компанія наймає для роботи на конкретний період часу для виконання спеціальних задач, а не на звичайний нормований робочий день. Їх також називають «тимчасовими працівниками», «позаштатними працівниками» або «незалежними підрядниками». Зазвичай їх наймають на кілька місяців або років, але існують випадки, коли це може бути на кілька днів чи тижнів. Такі працівники можуть працювати в офісі в організації, або віддалено зі свого дому чи будь-якого власного місця. [5]

Професор Джеймс Ф. Холліфілд давав трохи іншу класифікацію міжнародних трудових мігрантів, він розділяв їх на основі статусу, і з його точки зору до вище вказаних типів можна додати ще:

1. Легальні іммігранти з тимчасовим статусом: їм дозволено працювати в іншій країні, але протягом обмеженого періоду години. Цей тип імміграції зазвичай пов'язаний із сезонною роботою, наприклад, збиранням урожаю.
2. Легальні іммігранти зі статусом постійного мешканця: вони мають право працювати та проживати постійно в іншій країні. Зазвичай вони мають спеціалізовані навички або високу кваліфікацію, і їх можна винайняти на довгостроковій основі. [6]

Існує дуже багато причин, через які люди мігрують, переселяються з однієї країни до іншої і у будь-якому випадку це певною мірою пов'язано з трудовою діяльністю. Навіть, якщо першочерговою причиною переїзду може бути не пошук кращої роботи, а, наприклад, особисті фактори, все одно це відтік робочої сили з рідної країни та постачання її приймаючій країні. Не важливо з якої первинної причини людина мігрувала, все одно їй доведеться працювати в іншій країні, тому треба розглянути всі можливі причини міжнародної міграції. Люди покидають свою рідну країну в пошуках кращої якості життя, можливостей працевлаштування, високої зарплати та інших причин. Вони можуть бути мотивовані покращенням освіти, перспективами кар'єрного зростання, а також можливостями для розвитку професійних навичок та здобуття досвіду. Деякі найпоширеніші причини міжнародної трудової міграції представлені у книзі "International Migration: A Very Short Introduction" автора Халіда Козера, і вони включають (рис.1.2):

1. Економічні можливості: дуже багато людей мігрують в інші країни для пошуку ліпших економічних можливостей, кращої роботи, можливостей працевлаштування, економічного розвитку, вищої заробітної плати та кращого рівня життя.

2. Соціальні проблеми: міграцію також викликають соціальні проблеми, такі як расизм, переслідування на основі релігії, насильство, дискримінація, бідність - люди не мають можливості знайти роботу або заробити достатню кількість грошей, щоб забезпечити себе та своїх близьких людей, безробіття, відсутність доступу до базових послуг.

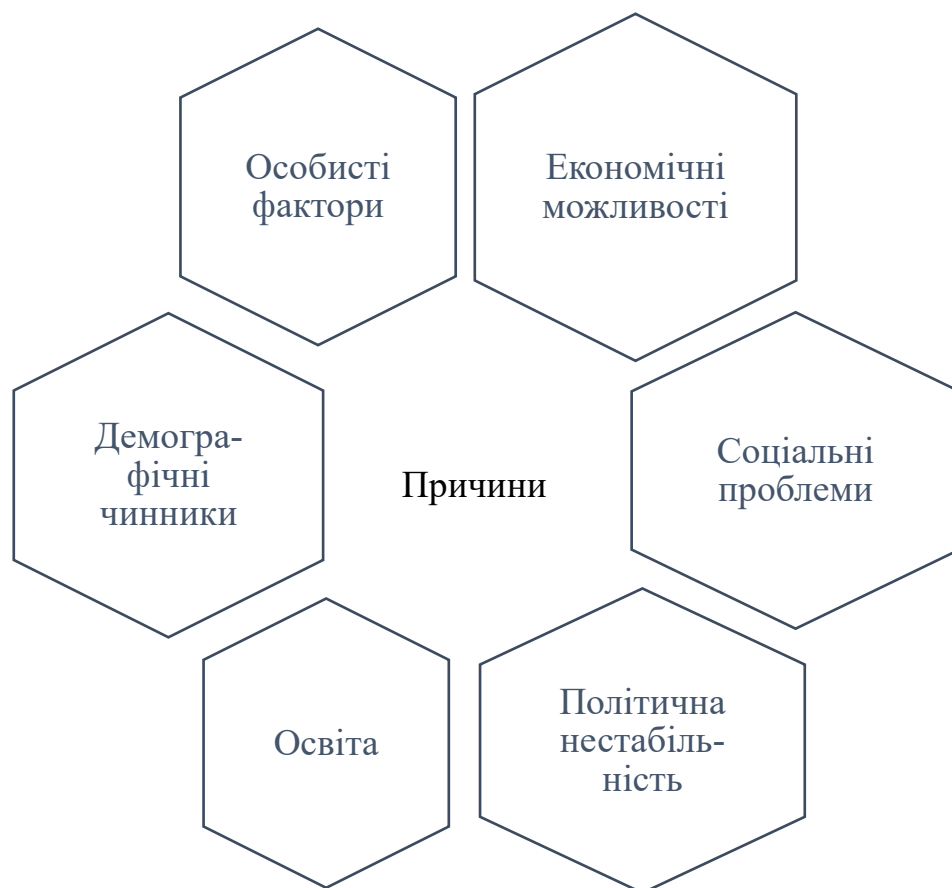

Рисунок 1.2 - Причини міжнародної трудової міграції

Джерело: побудовано автором на основі [7]

3.Політична нестабільність: громадянські війни, політичні кризи, репресії, військові конфлікти, війни та інші форми політичної нестабільності призводять до масової міграції людей зі своїх країн.

4.Освіта: можуть мігрувати й студенти та вчені, щоб здобути ліпшу освіту, взяти участь у міжнародних наукових проектах та навчитися новому, отримати корисні навички. У деяких країнах можуть бути труднощі, що стосуються доступу до освіти та будь-якого навчання, що часто змушує мігрантів шукати кращі можливості за кордоном.

5.Демографічні чинники: деякі країни мають проблеми з низьким рівнем народжуваності. Вони породжують дефіцит робочої сили. З іншого боку, у країнах, де високий рівень народжуваності збільшується кількість молоді, яка шукає роботу, але ринок праці не може надати їм цю можливість. Саме це призводить до зростання трудової міграції, тому що працівники шукають цю можливість за кордоном. Ще у деяких країнах є така проблема, як старіння

населення, оскільки спостерігається зменшення кількості осіб працездатного віку, що призводить до нестачі робочої сили. Держави, що стикаються з цим, шукають працівників з інших країн. Міжнародна міграція у таких умовах може підтримати економічне зростання та заповнити прогалину в робочій силі.

6. Особисті фактори: дуже багато людей мігрують з особистих причин та міркувань, це може бути бажання розпочати нове цікаве життя, любов до культури, їжі та мови іншої країни, чи бажання жити поряд із сім'єю або друзями. Вони переїжджають з метою отримати новий досвід та познайомитися з іншими культурами та традиціями. [7]

Гарі Бекер у своїй роботі «Економічна теорія і міжнародна трудова міграція» виявляє ще декілька причин міжнародної трудової міграції:

1. Різниця оплати праці: можуть бути значні відмінності між країнами в заробітній платі, вони призводить до того, що люди намагаються переселитися туди, де вони можуть заробити більше.

2. Різниця якості життя: крім плати за працю, люди також можуть переселятися в пошуках кращої якості життя, доступу до якісної охорони здоров'я, житла і освіти.

3. Різниця можливості працевлаштування: можуть бути різні можливості для працевлаштування в різних країнах у конкретних сферах або професіях, які можуть без проблем залучити трудових мігрантів.

4. Різниця рівня безробіття: високий рівень безробіття в одній країні зазвичай підштовхує людей до пошуку роботи за кордоном. [8]

Також на рішення людей можуть мати вплив кліматичні зміни або бідність і т.д. Крім того багато мігрантів можуть комбінувати для себе ці фактори, вони можуть взаємодіяти та впливати на причини міжнародної трудової міграції. Кожен окремий випадок може мати унікальні мотиви. [7]

МОМ акцентує увагу на важливості розробки міграційної політики, яка враховує інтереси мігрантів, країн-емігрантів та країн-імпортерів. Організація закликає до співпраці між урядами та іншими зацікавленими сторонами для покращення управління міграційними потоками та захисту прав мігрантів. [3]

1.2. Фактори впливу міжнародної міграції робочої сили на світову економіку

Міжнародна трудова міграція протягом десятиліть була вагомим чинником світової економіки. Це призвело до змін у тому, як працюють підприємства, а також у тому, як живуть і працюють окремі люди та сім'ї.

Стівен Каслз і Марк Дж. Міллер досліджують різноманітні чинники, що впливають на міжнародну трудову міграцію, та їхній як негативний, так і позитивний вплив на світову економіку (рис.1.3).

Рисунок 1.3 - Вплив міжнародної трудової міграції на світову економіку

Джерело: побудовано автором на основі [9].

Розбираючись детальніше, позитивні моменти міжнародної трудової міграції для світової економіки включають:

1. Заповнення дефіциту робочої сили: міжнародна трудова міграція може допомогти заповнити дефіцит робочої сили в приймаючих країнах. Наприклад,

люди з інших країн можуть приїжджати в державу, де є необхідність в праці та є робота. Це може бути корисним для країн з високим рівнем економічного розвитку, які не мають достатньої кількості робочої сили в конкретних секторах: медицина, будівництво, інформаційні технології та будь-які інші. Заповнення дефіциту робочої сили за допомогою міжнародної міграції може бути ефективним рішенням для країн, які стикаються з браком працівників певних навичок або секторів. Це особливо важливо в розвинених країнах із старінням населення та зниженням народжуваності, що може призвести до скорочення робочої сили та нестачі працівників у ключових галузях. Одним із прикладів заповнення дефіциту робочої сили за допомогою міжнародної імміграції є програма гостьових робітників, яка дозволяє працівникам з інших країн тимчасово в'їхати в країну для роботи в певних галузях чи секторах. Це допомагає вирішити негайну нестачу робочої сили, дозволяючи підприємствам продовжувати працювати та розвиватися. Іншим рішенням нестачі робочої сили, спричиненої міжнародною міграцією, є постійна імміграція. Це передбачає надання дозволу на постійну імміграцію до країни особам з необхідними навичками та кваліфікацією, сприяючи робочій силі та економічному зростанню в довгостроковій перспективі. Однак важливо зазначити, що заповнення дефіциту робочої сили за допомогою міжнародної міграції має здійснюватися обережно та з урахуванням потенційних наслідків як для приймаючої країни, так і для самих працюючих мігрантів. [9]

2. Економічне зростання: трудові мігранти можуть сприяти економічному зростанню приймаючої країни шляхом підвищення продуктивності, збільшення пропозиції робочої сили та створення нових робочих місць. Наприклад, багато трудових мігрантів відкривають власний бізнес, створюючи нові робочі місця та сприяючи розвитку місцевої економіки. Також наявність трудових мігрантів може посилити конкуренцію на ринку праці, що призведе до підвищення ефективності та продуктивності, оскільки підприємства прагнуть залучити та утримати найкращих працівників. Ще на продуктивність дуже впливають трудові мігранти, що привозять із собою нові ідеї, навички та знання і це може сприяти

інноваціям і розробці нових технологій, що призведе до підвищення продуктивності. [9]

3. Грошові перекази: трудові мігранти можуть переказувати грошові перекази назад у свої країни, що може бути важливим джерелом доходу для деяких сімей і громад. Ці грошові перекази можна використовувати для підтримки економічного розвитку, зусиль щодо зменшення бідності в країнах-відправниках та покращення доступу до основних товарів і послуг. Вони можуть забезпечити постійне джерело іноземної валюти, допомогти фінансувати торговельний дефіцит і стимулювати місцеву торгівлю та інфраструктуру. У деяких випадках грошові перекази можуть навіть перевищувати суму іноземної допомоги та інвестицій, які отримує країна. У свою чергу, нові цифрові технології полегшують і здешевлюють надсилання грошей, особливо для трудових мігрантів, які можуть не мати доступу до традиційних банківських послуг. Наприклад, мобільні грошові перекази дозволяють людям надсилати та отримувати гроші за допомогою мобільних телефонів, зменшуючи потребу у фізичній готівці та роблячи транзакції швидшими та безпечнішими. [10]

4. Інновації та передача знань: інновації та передача знань є важливими аспектами міжнародної міграції. Коли люди переїжджають у нову країну, вони часто приносять із собою нові ідеї, навички та знання, що може призвести до інновацій та розвитку нових технологій. Нижче наведено деякі ключові аспекти інновацій та передачі знань у процесі міжнародної міграції: Відтік мізків: міжнародна міграція не призводить до відтоку мізків, коли кваліфіковані працівники залишають свої країни, а скоріше коли навички та знання працівників-іммігрантів передаються до їхніх рідних країн, приймаюча країна. Це може стимулювати інновації та економічне зростання. Міжнародна міграція може створити можливості для міжкультурного обміну та співпраці, дозволяючи людям із різним походженням ділитися ідеями та поглядами. Це допомагає стимулювати інновації та креативність і сприяє кращому розумінню різних культур і способів мислення. Крім того, у багатьох випадках підприємці-іммігранти привносять унікальні перспективи та навички, які можуть допомогти стимулювати інновації в

їхній новій країні. Працюючі мігранти також можуть принести з собою інвестиційний капітал і фінансування, які можуть допомогти підтримати розвиток нових технологій. Також вони можуть робити внесок у науково-дослідну діяльність у приймаючій країні, особливо в галузях, де може виникнути брак кваліфікованих працівників. Це може допомогти просунути наукові знання та призвести до нових відкриттів та інновацій. [9]

5. Культурний обмін: міжнародна трудова міграція також може сприяти культурному обміну та взаєморозумінню, що може мати позитивний соціальний та економічний вплив як на країни відправлення, так і на країни приймання. Коли люди переїжджають до нової країни, вони приносять із собою власні культурні традиції, цінності та практики, які можуть збагатити культуру та суспільство приймаючої країни. Ось деякі ключові аспекти культурного обміну під час міжнародної міграції:

- Різноманітність: коли люди з різним культурним походженням живуть і працюють разом, міжнародна міграція може призвести до більш різноманітного населення приймаючої країни. Це може призвести до кращого розуміння та оцінки різних культур і сприяти толерантності та повазі.
- Мовний обмін: трудові мігранти часто привозять із собою свою рідну мову, що сприяє розвитку багатомовності в приймаючій країні. Програми мовного обміну також сприяють розумінню та спілкуванню між людьми з різним культурним походженням.
- Їжа та кухня: міжнародна міграція може призвести до впровадження нових продуктів та кухонь у приймаючу країну. Це може сприяти розвитку нових кулінарних традицій і сприяти культурному обміну через їжу.
- Мистецтво та культура: трудові мігранти також можуть принести з собою власні мистецькі традиції та культурні практики, які можуть збагатити мистецьку та культурну сцену приймаючої країни. Це може привести до більшої оцінки та розуміння різних форм культурного вираження та мистецьких традицій.

- Розбудова спільноти: міжнародна міграція також може призвести до розвитку нових спільнот і соціальних мереж у приймаючій країні. Трудові мігранти можуть створювати власні громадські групи або культурні асоціації, які можуть надавати підтримку та відчуття причетності до людей зі схожим культурним середовищем. [9]

Міжнародна трудова міграція також має негативний вплив на світову економіку, зокрема:

1. Низька заробітна плата: приплив трудових мігрантів може призвести до надлишку робочої сили в певних галузях промисловості, зниження заробітної плати та умов праці для працівників-мігрантів і місцевих працівників. Низька заробітна плата може бути загальною проблемою для трудових мігрантів, особливо для тих, хто займає низькокваліфіковану або початкову роботу. Ось деякі ключові аспекти низької зарплати для міжнародних мігрантів:

- Різниця в оплаті праці: працівники-мігранти також можуть зіткнутися з різницею в оплаті праці порівняно з місцевими колегами, навіть якщо вони мають однакову кваліфікацію та досвід. Це може бути пов'язано з такими факторами, як дискримінація, невизнання іноземних сертифікатів і уявлення про те, що трудові мігранти менш цінні, ніж місцеві працівники.

- Економічний вплив: низька заробітна плата працівників-мігрантів також може мати негативний вплив на економіку приймаючої країни. Це може бути результатом таких факторів, як менші споживчі витрати, нижчі податки та вищі витрати на соціальне страхування.

- Політичні рішення: існує багато політичних рішень для вирішення проблеми низьких зарплат для працюючих мігрантів, включаючи закони про мінімальну заробітну плату, антидискримінаційну політику та заходи щодо покращення визнання іноземних посвідчень. Також важливо забезпечити, щоб трудові мігранти мали доступ до правового захисту та ресурсів, таких як інформація про їхні права та доступ до правового представництва. [9]

2. Переміщення робочих місць: у деяких випадках трудові мігранти можуть замінити місцевих працівників у певних галузях промисловості, особливо

на низькокваліфікованих роботах, де достатньо робочої сили. Трудових мігрантів також можна залучати для заміни місцевих працівників, оскільки вони готові працювати за нижчу зарплату. Це може бути пов'язано з різницею у вартості життя в різних країнах, а також з різницею у вартості певних видів робіт. Трудові мігранти також можуть розглядатися як конкуренти місцевим працівникам, особливо коли є занепокоєння щодо безпеки роботи чи рівня заробітної плати. Це може створити напругу між місцевими працівниками та працівниками-мігрантами та призвести до політичних і соціальних конфліктів. Існує низка політичних рішень, які можуть бути використані для вирішення проблеми трудових мігрантів, які витісняють місцевих працівників, включаючи заходи підтримки місцевих працівників через освітні та навчальні програми, політику, яка сприяє справедливій заробітній платі та умовам праці для всіх працівників, а також заходи щодо збільшення визнання іноземних дипломів. Важливо, щоб країни розробляли політику та програми, які збалансували б потреби місцевих працівників і працівників-мігрантів, а також забезпечували всім працівникам доступ до справедливих і безпечних можливостей працевлаштування. [9]

3. Витік мізків: міжнародна трудова міграція може призвести до «витоку мізків» у країнах-відправниках. Відтік мізків означає втрату висококваліфікованих людей з однієї країни в іншу. Причин відтоку мізків багато, включаючи економічні, соціальні та політичні фактори. Міжнародна міграція є однією з головних причин витоку мізків, коли люди переїжджають зі своєї рідної країни в іншу країну в пошуках кращих можливостей роботи, вищої зарплати, кращих умов праці чи вищої освіти. Витік мізків може мати серйозні наслідки для країн походження, включаючи нестачу кваліфікованих працівників і втрату інвестицій в освіту та навчання. Витік мізків також посилює соціальну та економічну нерівність, оскільки висококваліфіковані та освічені люди мають більшу ймовірність виїхати, залишивши позаду менш кваліфікованих та освічених. Уряди можуть вжити заходів для пом'якшення «витоку мізків», наприклад, інвестувати в освіту та навчання, покращувати умови праці та заробітну плату та створювати можливості для висококваліфікованих працівників. Крім того, така політика, як робочі візи та

визнання іноземних кваліфікацій, може заохотити висококваліфікованих людей повернутися до своїх країн. [11]

4. Соціальна та політична напруженість: міжнародна трудова міграція також може призвести до соціальної та політичної напруги. Міжнародна міграція може призвести до соціальної та політичної напруженості в країнах відправлення та прийманні. Ця напруженість виникає через низку факторів, включаючи культурні відмінності, економічну конкуренцію та проблеми національної безпеки. У приймаючих країнах міжнародна міграція може призвести до соціальної напруги, коли мігранти стикаються з дискримінацією та ворожістю з боку місцевих жителів. Можна вважати, що іммігранти забирають роботу, ресурси та державні послуги у місцевих жителів, що призводить до обурення та антиіммігрантських настроїв. Крім того, культурні відмінності можуть призвести до конфліктів між спільнотами іммігрантів і місцевими жителями, особливо якщо іммігранти не асимілювалися з культурою приймаючої країни. Політична напруга також може виникнути в приймаючих країнах, оскільки політики обговорюють, як впоратися з напливом мігрантів. Політичні партії можуть мати різні погляди на те, як управляти імміграцією, що призводить до гарячих дебатів і розколу в політичній системі. Крім того, міграційна політика може стати політизованою, що призведе до посилення антимігрантської риторики та політики, спрямованої проти конкретних груп мігрантів. У країнах відправлення міжнародна міграція може призвести до соціальної напруги, що призведе до роз'єднання сімей і нестабільності суспільства. Витік мізків, про який говорилося в попередньому питанні, може призвести до нестачі кваліфікованих працівників і втрати інвестицій в освіту та навчання. Крім того, грошові перекази, які мігранти надсилають до своїх країн, створюють економічну залежність, яка призводить до відсутності розвитку та інновацій. Політична напруга також може виникнути в країнах відправлення, оскільки політики обговорюють, як впоратися з імміграцією власних громадян. Уряди можуть неохоче інвестувати в освіту та навчання, якщо вони вірять, що кваліфіковані працівники, яких вони виробляють, зрештою емігрують. Крім того,

політики можуть мати різні погляди на те, як слід керувати імміграцією, що призводить до політичного розколу та політизації імміграційної політики.

5. Експлуатація та жорстоке поводження: міжнародна трудова міграція часто може призвести до експлуатації та жорстокого поводження з працівниками-мігрантами. Це пояснюється тим, що трудові мігранти часто перебувають у вразливому становищі через відсутність правового статусу, мовні бар'єри, незнайомість із законами та звичаями приймаючої країни та економічну необхідність. Деякі поширені форми експлуатації та жорстокого поводження, з якими стикаються трудові мігранти показано у табл.1.1.

Таблиця 1.1 – Поширені форми експлуатації та жорстокого поводження, з якими стикаються трудові мігранти

Поширені форми експлуатації та жорстокого поводження	Характеристика
Примусова праця	Працівників мігрантів можуть примушувати працювати проти їхньої волі, часто через погрози, фізичне чи емоційне насильство або боргову кабалу. Вони можуть працювати в небезпечних або шкідливих для здоров'я умовах.
Низька заробітна плата та довгий робочий день	Мігранти можуть працювати довгі години на низькооплачуваній роботі, без оплати за понаднормовий час або пільг, таких як медичне обслуговування чи оплачувана відпустка.
Дискримінація та переслідування	Працюючі мігранти можуть стикатися з дискримінацією та переслідуваннями на основі їх етнічної приналежності, раси, релігії чи статі. Вони також можуть зазнавати фізичного або сексуального насильства.
Торгівля людьми	Трудових-мігрантів можуть продавати для примусової праці або сексуальної експлуатації. Це може включати обман, примус або погрози.
Боргова кабала	Працюючі мігранти можуть бути змушені сплачувати борги своєю працею, часто на роботах, які забезпечують дуже низьку оплату.

Джерело: складено автором на основі[9].

Ці форми експлуатації та насильства можуть мати серйозні фізичні, емоційні та психологічні наслідки для працівників-мігрантів. Для приймаючих країн важливо мати надійний правовий захист для трудових мігрантів, а для урядів – ефективно забезпечувати виконання цих законів.

Загалом, позитивні моменти міжнародної трудової міграції свідчать про те, що міграція може бути важливим рушієм економічного зростання та розвитку, який може принести користь як країнам відправлення, так і країнам, що їх приймають. А негативні сторони міжнародної трудової міграції, про те, що міграція може мати значні виклики та недоліки, особливо якщо нею погано керують або якщо вона призводить до соціальної та економічної нерівності. Політикам і зацікавленим сторонам важливо вирішити ці виклики, щоб сприяти позитивним наслідкам міграції та мінімізувати негативні [9].

1.3. Ключові засади регулювання міграційних процесів в глобальному середовищі

Державне регулювання міграційних процесів - це система правил, соціально-економічних та адміністративно-правових заходів, законів і політик, які уряди створюють для управління потоками мігрантів у країні, регулювання їхнього статусу та умов перебування. Вони забезпечують поліпшення демографічної ситуації, створення умов для руху мігрантів у напрямку, що відповідає поточним і перспективним потребам країни, а також реалізацію державою прав мігрантів [12].

Держава керує міграцією за допомогою складного набору політик і практик, що відображають численні та конкуруючі інтереси різних зацікавлених сторін, залучених до процесу міграції, які діють на багатьох рівнях, від глобального до локального. На глобальному рівні держави можуть співпрацювати та вести переговори одна з одною, щоб розробити міжнародні закони та правила, пов'язані з міграцією, такі як Конвенція ООН про захист прав усіх працюючих-мігрантів та

членів їхніх сімей. На національному рівні держави можуть використовувати низку політик і практик для регулювання в'їзду та перебування мігрантів, таких як візова політика, прикордонний контроль і правила праці. Державне управління міграцією — це не лише забезпечення прикордонного контролю чи обмеження в'їзду, а й формування соціальних, економічних і політичних умов, які заохочують або перешкоджають міграції, і це набагато ширший набір, що формує умови міграції та впливає на досвід мігрантів після їх прибуття. Наприклад, держави можуть використовувати різні форми регулювання, щоб контролювати потік робочої сили, такі як програми гастролерів, а також забезпечувати соціальне забезпечення певним категоріям мігрантів, таким як біженці. [13]

Регулювання міграції здійснюється через розробку і практику низки законодавчих і підзаконних актів, що регламентують умови, які стимулюють або обмежують переміщення людей, а також визначають їх численні непередбачувані обставини в напрямку задоволення як теперішніх, так і майбутніх потреб світової спільноти в цілому і окремих громадян. Тому пропонується під регулюванням міграційних процесів розуміти систему адміністративно-правових та соціально-економічних заходів, яка забезпечує реалізацію гарантованої державою прав мігрантів та створює умови для міграції. Інститут міграційної політики (Німеччина) трактує міграційний контроль як «створення більш-менш формального набору норм і правил щодо переміщення людей через кордон та прийняття конкретних заходів з досягнення безпечної, законної та непорядкової міграції»[14].

Державне регулювання міграції є багатогранним та складним процесом, на який впливає багато факторів, які відрізняються в різних країнах. Ключові фактори, які можуть впливати на державне регулювання міжнародної міграції:

1. Економічні міркування: Держави можуть використовувати міграційну політику для вирішення проблеми нестачі робочої сили, залучення кваліфікованих працівників або сприяння економічному зростанню. В іншому випадку, деякі держави мають високий рівень безробіття і сприймають міграцію, як загрозу для своїх робочих місць. Такі країни схильні до прийняття політики, що буде

обмежувати міграцію. Економічні чинники також можуть впливати на громадську думку щодо міграції, оскільки занепокоєння щодо конкуренції за роботу та зниження заробітної плати призводять до антиіммігрантських настроїв.

2. Політичні міркування: такі політичні фактори, як виборчі цикли, політична ідеологія та партійна конкуренція, можуть формувати міграційну політику. Наприклад, антиіммігрантські настрої можуть бути мобілізовані для виборчої вигоди, або політичні лідери можуть віддавати пріоритет ліберальній міграційній політиці як способу засвідчити свою відданість правам людини та міжнародній співпраці. Також політичний режим може прийняти рішення про обмеження міграції з метою зберегти політичну стабільність, національну та культурну ідентичність, захистити національну безпеку тощо. Політичні ідеології можуть впливати і на рішення стосовно допуску іноземців та умов їх перебування в країні, і взагалі вони можуть бути визначним фактором у встановленні державної міграційної політики.

3. Питання безпеки: проблеми безпеки, такі як тероризм чи організована злочинність, можуть впливати на міграційну політику, коли держави намагаються запобігти потенційним загрозам безпеці через прикордонний контроль і візові обмеження. Так як усі держави прагнуть захистити свої кордони, вони можуть обмежувати в'їзд для окремих груп іноземців, або обмежувати їх термін перебування у країні, вимоги до отримання віз. Міграція може мати значний вплив на безпеку держави, якщо вона не контролюється належним чином. Гарним прикладом можуть слугувати нелегальні мігранти, які можуть займатися злочинністю або навіть тероризмом, що є загрозою для національної безпеки.

4. Соціальні та культурні міркування: Соціальні та культурні фактори, такі як мовні бар'єри, культурні відмінності та занепокоєння щодо соціальної єдності можуть формувати міграційну політику. Ці фактори можуть призвести до політики, яка надає пріоритет інтеграції мігрантів, або політики, спрямованої на обмеження культурних відмінностей між мігрантами та приймаючим суспільством. Соціальні та культурні міркування мають значний вплив на державне регулювання міграційних процесів. Наприклад, деякі країни можуть

встановлювати обмеження на міграцію з етнічних, релігійних або культурних груп. Також ці міркування можуть впливати на те, як держава і люди ставляться до мігрантів. У країнах, яким властива толерантність може бути більш сприятливе середовище для інтеграції мігрантів.

5. Міжнародні норми та угоди: міжнародні норми та угоди, такі як договори про права людини та конвенції щодо біженців, можуть формувати міграційну політику, встановлюючи стандарти поведінки з мігрантами та надаючи вказівки щодо передового досвіду. Основні міжнародні норми та угоди, що мають вплив на державне регулювання міграції:

- Універсальні документи ООН, такі як «Всесвітня декларація прав людини» та «Міжнародний пакт про громадянські та політичні права». Ці документи відповідають положенням, які захищають права мігрантів та зобов'язують державу дотримуватися міжнародних стандартів прав людини при регулюванні міграційних процесів.

- Конвенції Міжнародної організації праці, такі як «Конвенція про мігрантів (робітників, які шукають роботу) (№ 97)» та «Конвенція про захист прав усіх працюючих мігрантів та членів їхніх сімей (№ 143)». Ці конвенції визнають право мігрантів на право та захищають їх права на працевлаштування, безпеку та гідні умови роботи.

- Регіональні угоди та документи, такі як «Європейська конвенція про захист прав людини та основні свободи» та «Декларація Латинської Америки та Карибського регіону про права мігрантів». Ці угоди та документи згідно положення, які захищають права мігрантів та зобов'язують державу дотримуватись їх.

6. Громадська думка: Громадська думка може відігравати значну роль у формуванні міграційної політики, оскільки занепокоєння щодо впливу міграції на соціальні та економічні умови призводить як до обмежувальної, так і до ліберальної політики. На державне регулювання міжнародної міграції через політичний тиск, який вона створює на політиків, може впливати громадська думка, яка може мати різні погляди стосовно міграційної політики, починаючи від підтримки відкритих

кордонів та прийняття усіх мігрантів, закінчуючи закриттям кордонів. Наприклад, якщо суспільство в конкретній країні підтримує закриття кордонів, то уряд може вжити заходів, щоб задовільнити цю потребу, або якщо суспільство в певній країні схильна до відкритих кордонів, то уряд може приймати більш ліберальну міграційну політику [15].

Розуміння цих засад має вирішальне значення для розробки ефективної та сталої міграційної політики. Державне регулювання міграційних процесів має важливе значення для забезпечення стабільності та процвітання глобальної економіки. Належне регулювання міграційних потоків запобігає дискримінації та експлуатації мігрантів, приносить користь обом країнам-учасникам. [12]

У сфері міграції та міжнародної політики низка науковців давали визначення державного регулювання міграційних процесів. Одним із найвпливовіших науковців, який визначив поняття державного регулювання міграції, є міграційний експерт і соціолог Стівен Каслс. У книзі "Епоха міграції: міжнародні переміщення населення в сучасному світі", написаній у співавторстві з Марком Міллером, Каслс визначає державне регулювання міграції як «розробку політики та інституцій для управління міграцією, включаючи контроль за переміщенням людей через кордони, керуючи перебуванням і діяльністю негромадян на території держави, регулюючи їхній статус і права».[16] У табл. 1.2 показано різні політичні інструменти, що використовуються країнами для регулювання міграції.

Таблиця 1.2 – політичні інструменти, що використовуються країнами для регулювання міграції

Політичні інструменти	Характеристика
Віза	Офіційний документ, виданий урядом країни, який дозволяє особі в'їхати, залишитися або залишити цю країну протягом певного періоду часу. Візова політика може включати різні типи віз, такі як туристичні візи, робочі візи, студентські візи тощо, які відрізняються щодо тривалості перебування в країні. Візова політика є важливою частиною імміграційного регулювання країни, оскільки вона дозволяє країні контролювати в'їзд і перебування іноземців на своїй території. Однак візова політика також може негативно вплинути на соціально-економічний розвиток країни та права мігрантів. Тому важливо забезпечити баланс між регулюванням імміграції та захистом прав іммігрантів.

Продовження таблиці 1.2

Квота	Обмеження на кількість імігрантів, які в'їжджають до країни, можуть бути встановлені з різних причин, наприклад, бажання контролювати рівень іміграції, забезпечити рівномірний розподіл іміграції між різними країнами або підтримувати економічну та соціальну стабільність. Квоти можуть бути встановлені на національному рівні, на регіональному рівні або на рівні окремих типів імігрантів. Наприклад, квоти можуть бути встановлені для сімейних імігрантів, економічних імігрантів або біженців. Встановлення квот може бути складним процесом, оскільки необхідно враховувати багато факторів, таких як потреби ринку праці, тенденції в чисельності населення, потреби в послугах і житлі, а також іміграційні тенденції. Незважаючи на труднощі встановлення іміграційних квот, вони залишаються важливим інструментом регулювання іміграції. Їх використання допомагає країнам забезпечити контроль над рівнем іміграції та розподіл імігрантів відповідно до своїх потреб.
Інспекції ринку праці	Вони вимагають від роботодавців продемонструвати, що вони намагалися найняти місцевих працівників, перш ніж наймати іноземних працівників. Політика спрямована на те, щоб іноземні працівники не відбирали роботу у місцевих працівників. Інспекції ринку праці є одним із інструментів, які країни використовують для регулювання іміграції. Зазвичай такі перевірки проводяться спільно з Департаментом іміграційної служби та соціального захисту населення та представниками профспілок і роботодавців. Вони допомагають забезпечити захист прав імігрантів і допомагають уникнути експлуатації на ринку праці. Однак інспекції ринку праці не завжди ефективні через складність впровадження правил і потребу в більшій кількості інспекторів і ресурсах.
Політика возз'єднання сім'ї	Вона дозволяє імігрантам, які вже перебувають у країні, запрошувати своїх родичів жити разом у країні. Політика зазвичай поширюється на людей, які отримали статус біженця або мають дозвіл на проживання в країні. Метою політики є збереження сімейних зв'язків і сприяння соціальній інтеграції імігрантів. Це може допомогти знизити ризик того, що імігрант стане нелегальним імігрантом, оскільки політика возз'єднання сім'ї може зробити перебування в країні більш стабільним і дати імігрантам кращі шанси асимілюватися в новій країні. Однак ця політика також може призвести до зростання іміграції в країну, що може створити проблеми для системи соціального захисту країни та інших аспектів життя.
Вимоги до натуралізації	Натуралізація - це процес надання громадянства країни особі, яка раніше була іноземцем. Для того, щоб отримати громадянство країни, як правило, необхідно виконати ряд вимог. Наприклад, ви повинні прожити в країні протягом певного періоду часу, відповідати вимогам країни до знання мови та культури, мати добру репутацію та не мати судимості. Однак вимоги щодо натуралізації також можуть бути перешкодою для багатьох іноземних імігрантів, які можуть мати труднощі з виконанням цих вимог. Крім того, вимоги щодо натуралізації можуть вважатися дискримінаційними, якщо вони є надмірно обмежувальними або поширюються на певні категорії імігрантів.

Джерело: складено автором на основі[16].

Крім політичних інструментів, Стівен Каслс виділяв і інші ключові засади державного регулювання імміграційного процесу. Кілька прикладів:

1. Територіальний суверенітет: є одним із основних принципів імміграційного процесу в країні. Кожна країна має право встановлювати правила та процедури в'їзду та проживання іноземців на своїй території відповідно до своїх національних інтересів та безпеки. Такі правила можуть включати обмеження на в'їзд для певних категорій іноземців, вимоги стосовно отримання дозволу на роботу та візи, обмеження на певну діяльність. Захист національного територіального суверенітету є важливою частиною забезпечення національної безпеки. Контроль над імміграційним процесом дозволяє державі попереджати про можливі загрози національній безпеці, такі як тероризм, злочинність, контрабанда та інша незаконна діяльність. Крім того, ефективне регулювання імміграційного процесу може сприяти економічному розвитку країни, особливо за рахунок залучення кваліфікованих та талановитих працівників. Проте, важливо забезпечити баланс між територіальним суверенітетом та гуманітарними аспектами імміграційного процесу, такими як захист прав та свобод іноземців, їхнє соціальне і економічне інтегрування та інші аспекти.

2. Громадянство: є одним із основних принципів імміграційного процесу в країні. Кожна країна має право визначати правила та процедури в'їзду та проживання іноземців на своїй території відповідно до своїх національних інтересів та безпеки. Такі правила можуть включати обмеження на в'їзд для певних категорій іноземців, вимоги щодо отримання візи та дозволу на роботу, обмеження на певну діяльність, а також вимоги стосовно стану здоров'я та судимості. Захист національного територіального суверенітету є важливою частиною забезпечення національної безпеки. Контроль над імміграційним процесом дозволяє державі попереджати про потенційні загрози національній безпеці, такі як тероризм, контрабанда та інша незаконна діяльність. Крім того, ефективне регулювання імміграційного процесу може сприяти економічному розвитку країни, особливо за рахунок залучення кваліфікованих та талановитих працівників.

3. Історична спадщина та інституційні структури: історія країни може вплинути на сприйняття іммігрантів та їхню інтеграцію у суспільство. Культурні, етнічні та релігійні особливості країни також можуть впливати на політику щодо імміграції та відношення до іммігрантів. Інституційні структури, такі як законодавство, політика та програми, також змінюють важливу роль у державному регулюванні імміграційного процесу. Законодавство може встановлювати правові рамки для імміграції, регулювати права та обов'язки іммігрантів та встановлювати процедуру отримання статусу проживання.[16]

У свою чергу Філіп Мартін, Маноло Абелли та Крістіан Купч визначає кілька головних принципів державного регулювання міграційних процесів, які показані у табл. 1.3. Ці принципи ґрунтуються на аналізі економічних, соціальних та політичних міркувань і факторів безпеки, які формують цю політику. [17]

Таблиця 1.3 – Головні принципи державного регулювання міграційних процесів

Основні принципи	Характеристика
Суверенітет і територіальна цілісність	Держави мають право контролювати свої кордони та визначати, хто може в'їжджати на їхні території та залишатися на них. Цей принцип підкреслює важливість національного суверенітету та територіальної цілісності в міграційній політиці.
Відсутність дискримінації	Держави повинні справедливо й однаково ставитися до мігрантів, незалежно від їхньої раси, етнічного походження, національності чи інших ознак. Цей принцип підкреслює важливість прав людини та недискримінації в міграційній політиці.
Інтеграція	Держави повинні сприяти інтеграції мігрантів у приймаюче суспільство, у тому числі шляхом мовної підготовки, підтримки працевлаштування та інших заходів. Цей принцип підкреслює важливість соціальної згуртованості та успішної інтеграції мігрантів у приймаюче суспільство.
Співпраця	Держави повинні співпрацювати одна з одною та з міжнародними організаціями для ефективного та справедливого управління міграцією. Цей принцип підкреслює важливість міжнародного співробітництва у вирішенні викликів і можливостей міграції.
Захист	Держави повинні захищати права біженців та інших уразливих мігрантів, у тому числі через процедури надання притулку та інші заходи. Цей принцип підкреслює важливість захисту найбільш уразливих мігрантів і дотримання міжнародних стандартів прав людини.

Джерело: складено автором на основі[17].

Ці принципи забезпечують основу для розуміння ключових міркувань, що формують державне регулювання міграційного процесу, а також для розробки ефективної та сталої міграційної політики, яка збалансовує конкуруючі інтереси та цінності.

Міжнародна організація з міграції (МОМ) визначає кілька цілей, пов'язаних з управлінням міграцією. Ці цілі викладені в їхній структурі управління міграцією (MiGOF), яка містить вказівки щодо того, як керувати міграцією цілісним і комплексним способом. MiGOF визначає такі цілі для управління міграцією [18]:

1. Захист прав мігрантів: має на меті забезпечити справедливе та гідне ставлення до мігрантів, а також повагу та захист їхніх прав людини.

2. Сприяти безпечній і законній міграції: ця мета спрямована на зменшення ризиків і вразливості, пов'язаних з нелегальною міграцією, а також на сприяння безпечним і впорядкованим каналам міграції.

3. Посилення переваг міграції для розвитку: ця мета визнає, що міграція може сприяти економічному та соціальному розвитку, і спрямована на максимізацію позитивного впливу міграції як на країни походження, так і на країни призначення. Деякі аспекти, які потребують уваги:

- Забезпечення безпечних та законних каналів міграції
- Залучення діаспор
- Забезпечення соціальної та культурної інтеграції
- Використання переказів грошей які мігранти відправляють родинам у своїх країнах походження
- Партнерство між країнами походження, транзиту та прийому
- Збереження прав людини для всіх мігрантів
- Врахування потреб та інтересів місцевих спільнот у країнах походження
- Інформаційна підтримка про можливості міграції, права та обов'язки мігрантів
- Адаптаційні стратегії для мігрантів та місцевих спільнот

- Систематичний моніторинг та оцінка міграційних процесів та їх впливу на розвиток

4. Усунути основні причини міграції: ця мета визнає, що міграція часто спричинена такими факторами, як бідність, конфлікти та погіршення стану навколишнього середовища, і спрямована на усунення цих основних причин, щоб зменшити потребу людей у міграції. Ця мета, визнана багатьма урядами, міжнародними організаціями та НПО. Вона допомагає забезпечити, що люди мають можливість вільно обирати, чи хотіли б вони залишитися в своїй країні чи емігрувати, замість того, щоб бути змушеними це робити через негативні обставини.

5. Посилення управління міграцією: ця мета спрямована на посилення спроможності урядів та інших зацікавлених сторін скоординовано та ефективно керувати міграцією, а також сприяти більшій співпраці та партнерству між усіма відповідними учасниками. Щоб забезпечити безпеку держави та підвищити рівень захисту мігрантів, приймаються відповідні заходи: встановлення чітких та прозорих процедур стосовно прийому мігрантів, впровадження ефективно-працюючої системи контролю за міграційними потоками, забезпечення потрібної соціальної підтримки мігрантів.

Ці цілі є взаємопов'язаними та взаємодоповнювальними, і вони забезпечують основу для досягнення більш ефективного та комплексного управління міграцією. МОМ запевняє, що ефективне та якісне управління міграцією потребує цілісного підходу, який враховує різноманітні економічні, політичні, соціальні та екологічні фактори, які спонукають міграцію. Прийнявши ключові принципи, викладені в MiGOF, держави можуть розробити більш ефективну політику та стратегії для регулювання міграції та максимізації переваг міграції для окремих осіб і суспільства. [18]

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ПРОЦЕСІВ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ

2.1. Масштаби та динаміка міжнародної міграції робочої сили

Для того, щоб повністю зрозуміти складність міжнародної міграції робочої сили, необхідно застосувати комплексний та міждисциплінарний підхід. Це включає в себе аналіз кількості світових мігрантів, кількості міжнародних робочих мігрантів, а також розгляд впливу міграції як на країну відправлення, так і на країну приймання. Одним з важливих аспектів аналізу міжнародної міграції є дані про кількість міжнародних мігрантів, які представлені у табл. 2.1.

Таблиця 2.1 - Кількість міжнародних мігрантів та їх відсоток від всього
світового населення за період від 1990 до 2020 року

Рік	Кількість міжнародних мігрантів	% світового населення
1990	153 мільйонів осіб	2,87
1995	161 мільйонів осіб	2,81
2000	174 мільйонів осіб	2,83
2005	192 мільйонів осіб	2,93
2010	221 мільйонів осіб	3,17
2015	249 мільйонів осіб	3,37
2020	281 мільйонів осіб	3,60

Джерело: складено автором на основі[19].

Таблиця 2.1 відображає динаміку зміни кількості міжнародних мігрантів та їх відсоток від загального світового населення протягом трьох десятиліть, починаючи з 1990 року і закінчуючи 2020 роком. Дані представлені за кожні п'ять років, що дозволяє спостерігати тенденції та зміни у глобальній міграції. За період 1990-2020 років спостерігається стабільне зростання кількості міжнародних мігрантів. У 1990 році це було 153 мільйони осіб, а вже до 2020 року кількість мігрантів зросла до 281 мільйона осіб. Це свідчить про активізацію процесів

міграції, зумовлені економічними, політичними, соціальними та екологічними факторами. Також важливо зазначити, що відсоток мігрантів від загального світового населення також зростає. У 1990 році мігранти складали 2,87% світового населення, а у 2020 році цей показник зріс до 3,60%. Це відображає те, що міжнародна міграція стає все більш поширеним явищем, і все більше людей переїжджають за кордон у пошуках кращих можливостей та умов життя. Динаміка зростання кількості міжнародних мігрантів та їх відсоток від загального світового населення протягом 1990-2020 років може бути пояснена декількома основними причинами та факторами: глобалізація, економічні різниці, конфлікти та переслідування, демографічні зміни.

Кількість міжнародних мігрантів постійно зростає з 2018 року (рис.2.1). У 2018 році було зареєстровано 266 мільйонів мігрантів, у 2022 році ця кількість зросла до 281 мільйону. Незважаючи на пандемію COVID-19 та пов'язані з нею обмеження пересування, кількість мігрантів продовжує зростати, особливо в зв'язку зі збільшенням потреби в робочій силі в деяких країнах. Зростання кількості мігрантів може мати різні економічні та соціальні наслідки, такі як зміни у зайнятості, культурний розвиток та розподіл ресурсів в країнах прийому.

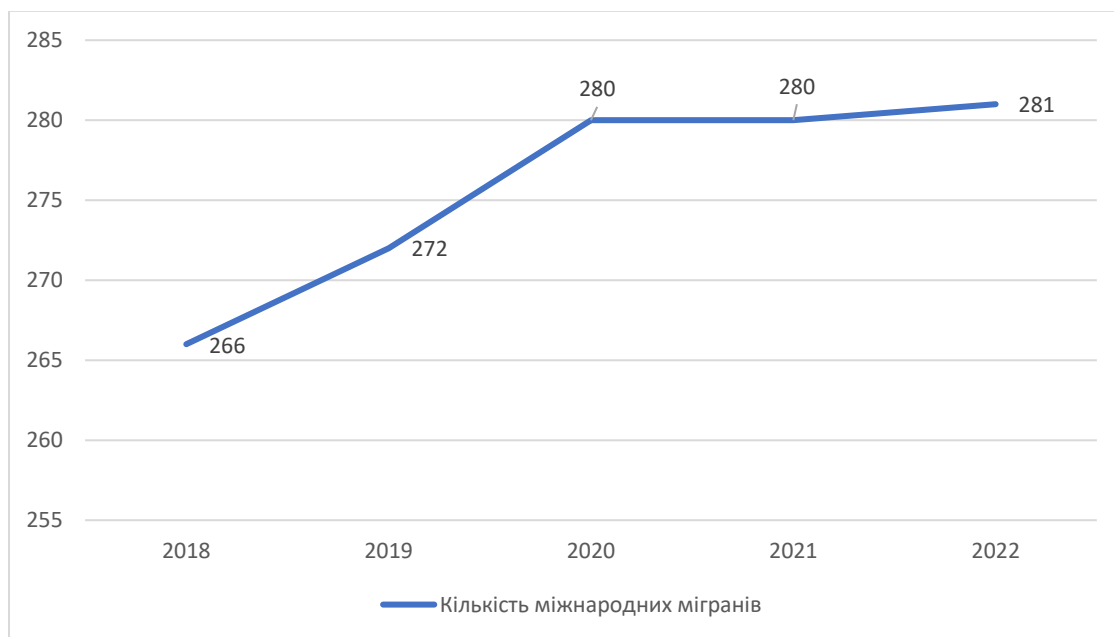

Рисунок 2.1 - Кількість міжнародних мігрантів за період від 2018 до 2022 року

Джерело: складено автором на основі[20-22].

За останніми даними Міжнародної організації праці (рис.2.2) у 2019 році UNDESA оцінила запаси міжнародних мігрантів у всьому світі у 272 мільйони, з них 245 мільйонів працездатного віку (віком від 15 років), а загальна кількість трудових мігрантів становила 169 мільйонів. Оцінка 2019 року вказує на збільшення на 5 мільйонів трудових мігрантів (3,0 відсотка) у порівнянні з 2017 роком - 164 мільйони трудових мігрантів, і збільшення на 19 мільйонів (12,7 відсотка) порівняно з оцінкою 2013 року в 150 мільйонів мігрантів робітників.

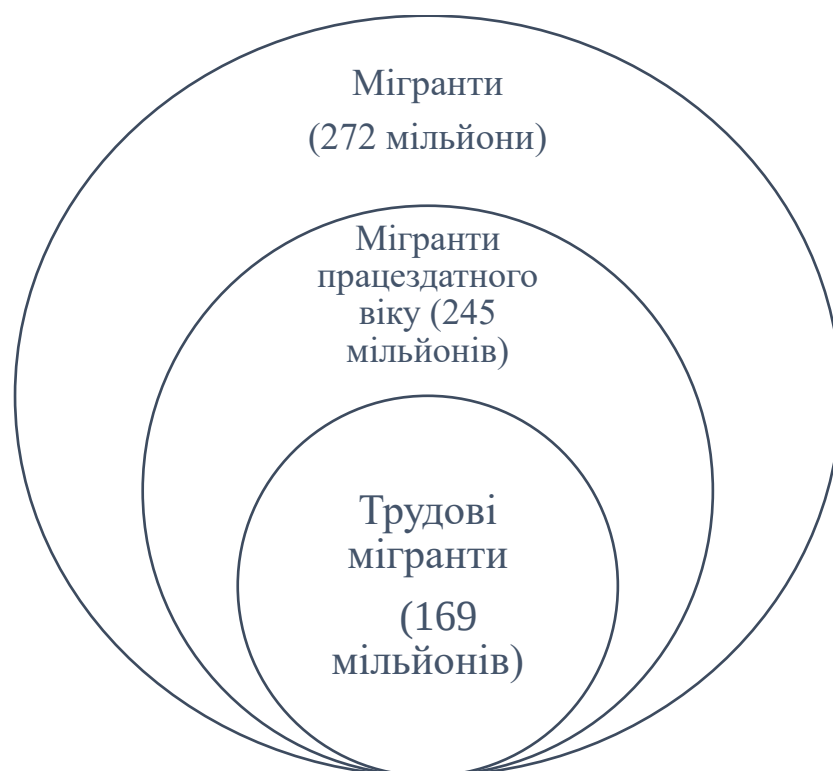

Рисунок 2.2 - Глобальні оцінки запасів міжнародних мігрантів, 2019 [23]

Серед міжнародних трудових мігрантів, 99 мільйонів чоловіків і 70 мільйонів жінки. Жінки становлять 41,5 відсотка, чоловіки 58,5 відсотка трудових мігрантів (Рис. 2.3). Причини різниці між чоловіками та жінками серед міжнародних трудових мігрантів можуть бути різними в залежності від країни та культурного контексту, є деякі загальні фактори, які можуть пояснити таку різницю:

1. Традиційні стереотипи про ролі статей: В деяких культурах жінки можуть бути віддані більше домашнім обов'язкам, догляду за дітьми. Це може обмежувати їх можливості для міжнародної трудової міграції.

2. Більш низький рівень доступу до освіти та навчання: У деяких регіонах світу жінкам можуть надаватися менше можливостей для освіти та професійного навчання, що знижує їх конкурентоспроможність на ринку праці та можливість мігрувати за роботою.
3. Різниця у професійних сферах: Жінки часто працюють у таких галузях, як освіта, охорона здоров'я, які можуть мати менше можливостей для міжнародної міграції, порівняно з галузями, що переважно займаються чоловіками, такими як будівництво, інженерія або технічні професії.
4. Більш високі ризики та проблеми з безпекою: Жінки можуть стикатися з більшими ризиками під час міжнародної міграції, такими як експлуатація, торгівля людьми або проблеми зі здоров'ям. Ці проблеми можуть їх зупиняти від пошуку роботи за кордоном.

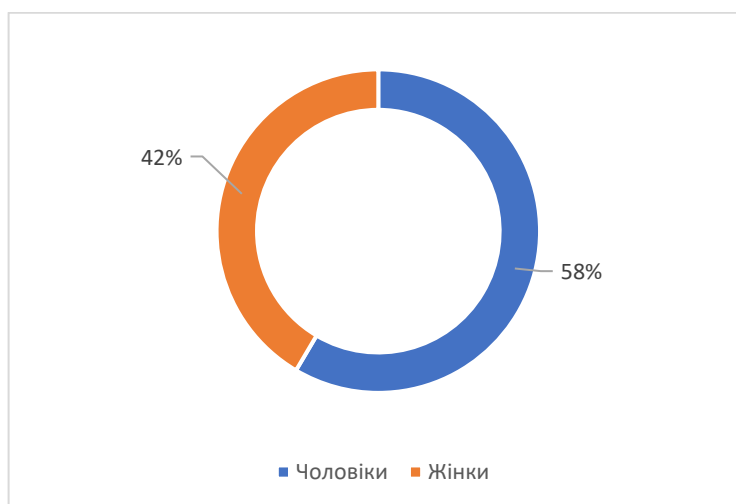

Рисунок 2.3 - Глобальний розподіл міжнародних трудових мігрантів за статтю, 2019 рік [23]

Статистика країн з найбільшою кількістю мігрантів зображена на рис.2.4, і вона може бути пояснена рядом чинників, таких як економічні можливості, політична стабільність, трудові потреби та історичні зв'язки. Основні фактори для кожної з перерахованих країн: [24]

1. США - Велика економіка, розвинені технології та освітні можливості приваблюють мігрантів, які шукають кращого життя та кар'єру. Також США мають значну кількість біженців через свою гуманітарну політику.

2. Німеччина - Є однією з найбільш розвинених країн Європи з сильною економікою та високим рівнем життя. Крім того, політика відкритих дверей Німеччини для біженців забезпечила значний приплив іммігрантів у минулі роки.
3. Саудівська Аравія - Багато мігрантів працюють у Саудівській Аравії, особливо в нафтовій промисловості та будівництві. Також там є значна кількість домашнього персоналу, який приїжджає з інших країн.
4. Росія - Має різноманітні робочі можливості та історичні зв'язки з країнами СНД, що сприяє приїзду іммігрантів.
5. Велика Британія - Є одним з найбільш впливових світових центрів з потужною економікою, освітою та культурою. Її історичні зв'язки з колоніальною імперією також сприяють руху мігрантів.
6. Об'єднані Арабські Емірати - Швидко розвиваюча економіка, високі зарплати та зростаюча потреба в робочій силі, особливо в секторах, таких як будівництво, туризм, та сервіс, залучили велику кількість іноземних робітників. Більшість населення ОАЕ складається з експатів.
7. Франція - Є однією з провідних країн Європи з розвинутою економікою, культурою та освітою. Франція приваблює мігрантів своїми можливостями та історичними зв'язками з колоніальними територіями.
8. Канада - Відома своїми привітними політиками щодо міграції, розвиненим соціальним сектором, стабільною економікою та високим рівнем життя. Канада активно працює над залученням кваліфікованих мігрантів для заповнення прогалин на ринку праці.
9. Австралія - Є привабливим місцем для мігрантів завдяки своїй стабільній економіці, природним ресурсам та високому рівню життя. Австралія також має програми для залучення кваліфікованих іммігрантів, що задовольняють потреби її ринку праці.
10. Іспанія - Є однією з країн Євросоюзу з розвинутою економікою, теплим кліматом та привабливим способом життя. Історичні зв'язки Іспанії з

Латинською Америкою та Північною Африкою також сприяють приїзду мігрантів. [24]

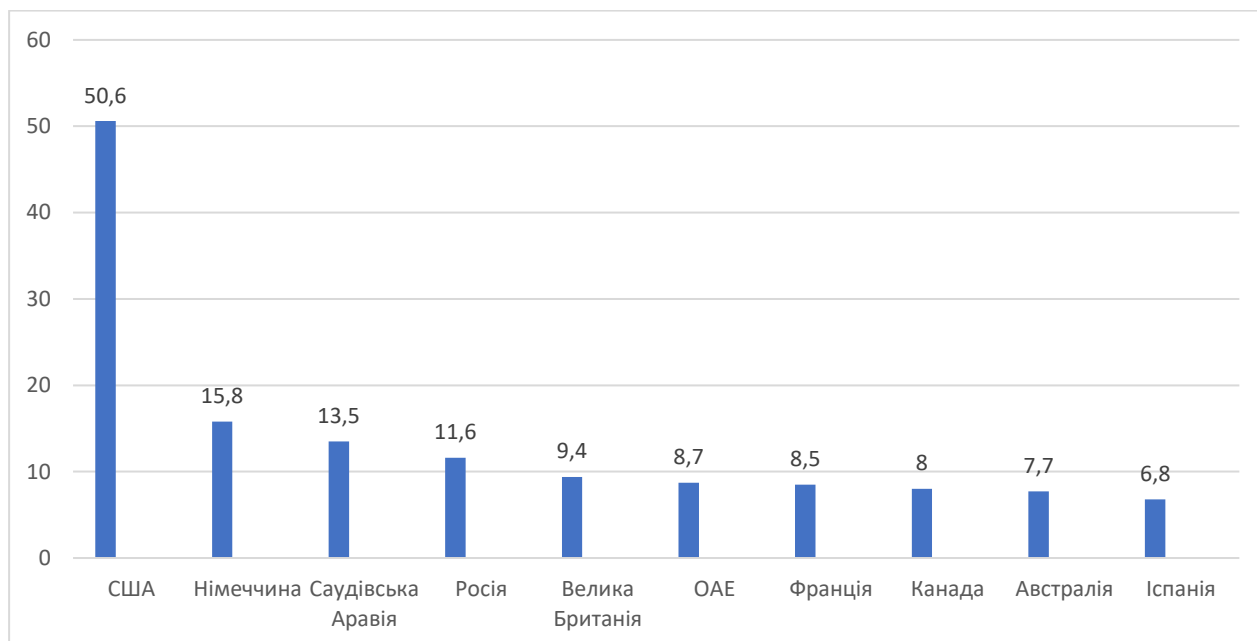

Рисунок 2.4 - Топ-10 країн із найбільшою кількістю резидентів (мігрантів) [24]

Статистика країн з найбільшою кількістю емігрантів (колишніх резидентів, які проживають за кордоном) на рис.2.5 може бути пояснена рядом чинників для кожної з перерахованих країн:

1. Індія — Велика кількість населення, економічна нерівність, низький рівень життя та обмежені можливості роботи спонукають індійців шукати кращих умов та кар'єри за кордоном.
2. Мексика — Мексиканці емігрують через економічні проблеми, низький рівень життя та відсутність робочих місць. Багато емігрантів з Мексики переїжджають до США, де є більше можливостей.
3. Росія — Політична та економічна нестабільність, а також бажання знайти краще місце для життя та праці, змушують росіян емігрувати.
4. Китай — Економічна нерівність, проблеми з демографією та бажання знайти кращі освітні та кар'єрні можливості змушують китайців емігрувати.
5. Сирія — Війна та нестабільність у Сирії змушують багатьох сирійців стати біженцями та шукати притулку в інших країнах.

6. Бангладеш — Висока щільність населення, бідність, кліматичні катастрофи та обмежені можливості працевлаштування спонукають бангладешців шукати кращих умов за кордоном.
7. Пакистан — Економічні проблеми, політична нестабільність, релігійні та етнічні конфлікти, а також обмежені можливості працевлаштування спонукають пакистанців шукати кращих умов та можливостей за кордоном.
8. Україна — Економічні труднощі, політична нестабільність, війна, а також бажання знайти кращі освітні та кар'єрні можливості змушують українців емігрувати.
9. Філіппіни — Високий рівень бідності, економічні проблеми та обмежені можливості працевлаштування спонукають філіппінців емігрувати. Багато з них працюють за кордоном як медичні працівники, моряки або домашній персонал.
10. Афганістан — Політична нестабільність, військові конфлікти та відсутність перспектив розвитку в країні змушують афганців шукати кращих умов та безпеки за кордоном. [24]

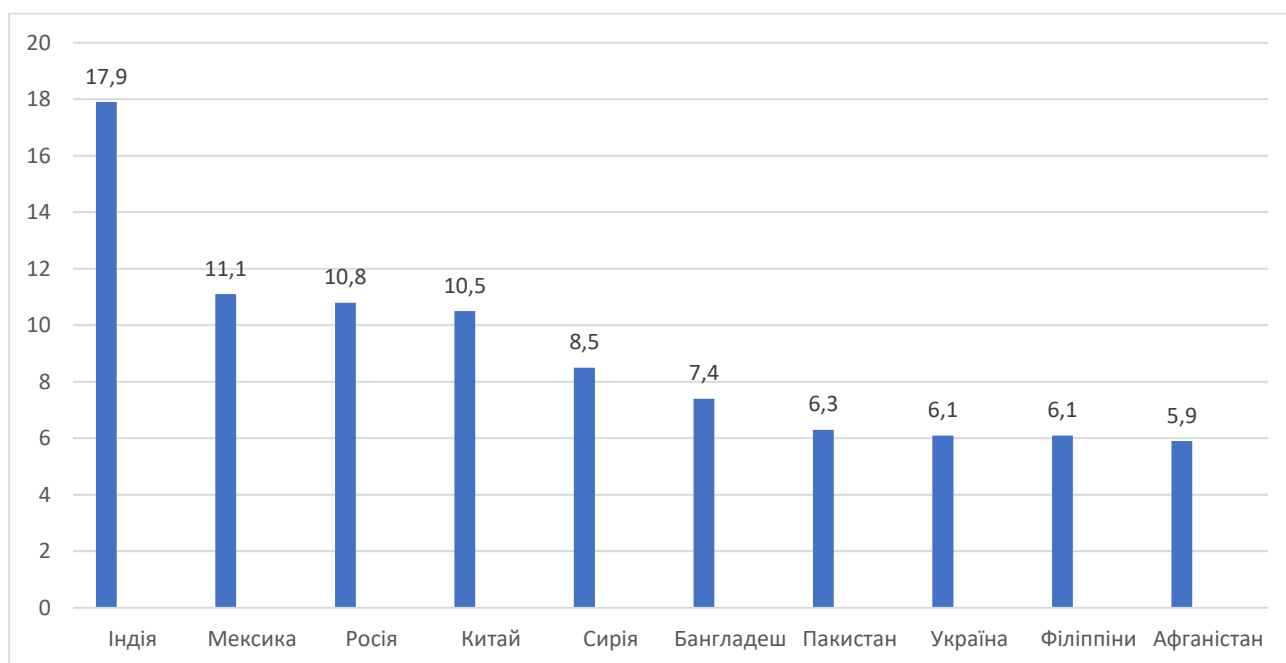

Рисунок 2.5 - Топ-10 країн із найбільшою кількістю емігрантів [24]

Середня частка людей, які народилися за кордоном, у всіх країнах становить трохи більше 5%. У країнах з населенням понад один мільйон лише

четверо є переважно іноземцями, і лише вісім перевищують позначку в одну третину. Високий відсоток іммігрантів у населенні деяких країн відображає глобальну тенденцію до зростання міжнародної міграції та посилення ролі міграції у соціально-економічних процесах різних країн. Об'єднані Арабські Емірати виходять на перше місце за найвищою часткою іммігрантів у своєму населенні (рис.2.6). Вражаюче те, що ця маленька країна Близького Сходу посідає шосте місце у світі за кількістю іммігрантів (рис.2.4). Інші країни Аравійського півострова також займають перше місце в цьому списку. У Катарі, нинішньому господарі Чемпіонату світу з футболу 2022 року, 75% мешканців є іммігрантами. Висока частка іноземних працівників у країні також призводить до надзвичайної демографічної диспропорції — приблизно 75% населення Катару — чоловіки. Єдиним винятком у регіоні є зруйнований війною Ємен, де лише 1,3% населення є іммігрантами. За межами Близького Сходу перше місце посідає Сінгапур (43%), за ним йде Австралія (30%).[25]

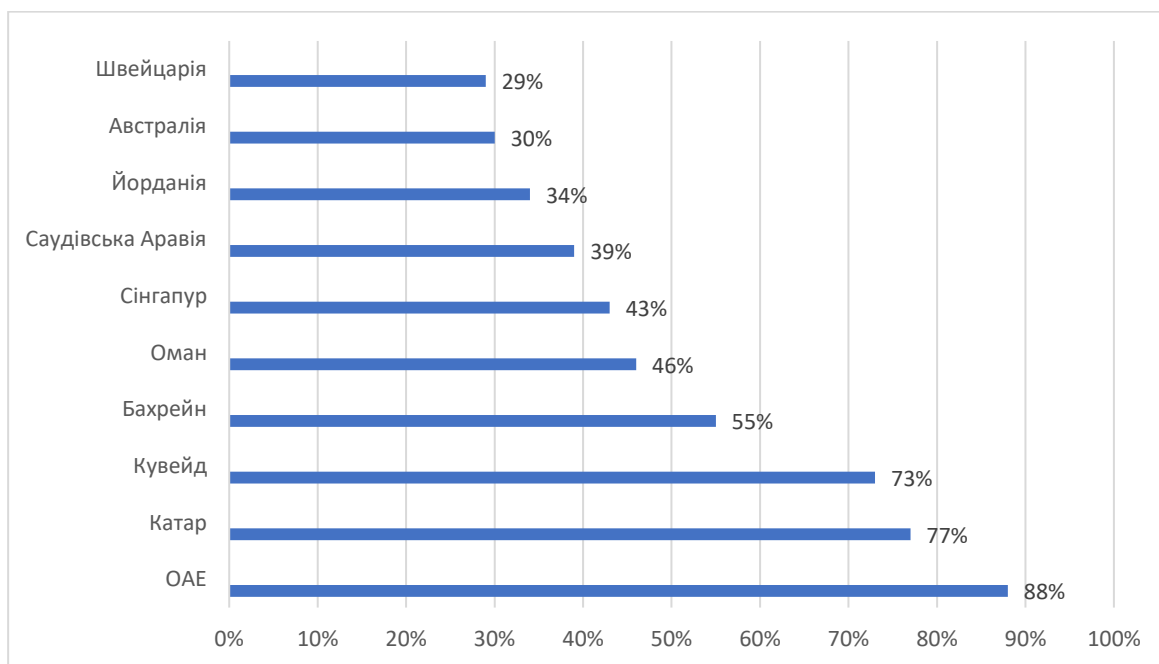

Рисунок 2.6 – Країни з найбільшою часткою мігрантів [25]

Країни з високим відсотком іммігрантів у своєму населенні мають декілька спільних причин:

1. Швидкий економічний розвиток, зокрема в секторах нафти та газу, будівництва, фінансів та технологій, сприяє створенню робочих місць, які залучають іноземну робочу силу.
2. Ці країни з високим відсотком іммігрантів мають розвинені програми для трудової міграції, які забезпечують робочі місця та можливості для іноземців. Вони можуть охоче приймати кваліфікованих робітників, навчальних працівників та інших професіоналів.
3. Сприятлива бізнес-середовище: ці країни пропонують привабливі умови для іноземних інвесторів та підприємців, такі як вільні економічні зони, сприятливий податковий клімат та відносно низькі бар'єри для входу на ринок.
4. Соціальні та культурні чинники: ці країни відкриті до різноманітності, мультикультурності та прийняття інших культур, що сприяють зростанню кількості мігрантів. Однак, інші мігранти мають тимчасовий статус і не мають права на громадянство або постійне проживання.

2.2. Глобальні тренди міжнародної міграції робочої сили

В сучасному світі міграційна ситуація не стоїть на місці. За останні десятиліття виникли нові фактори, що впливають на міграційну ситуацію, такі як кліматичні зміни, технологічний розвиток та глобалізація. Наприклад, зміна клімату може призвести до зміни діапазону росту та вирощування різних культур, що може стати причиною переміщення населення. Технологічний розвиток дозволяє мігрантам зберігати зв'язок зі своєю рідною країною та шукати роботу за кордоном з використанням інтернету. Глобалізація та зростаюча кількість взаємодій між країнами допомагають збільшити кількість мігрантів, оскільки люди можуть шукати роботу та навчання за кордоном, бізнес-можливості та кращі умови життя. В цьому контексті, важливо зрозуміти

глобальні тренди, що визначають сучасну міграційну ситуацію. Глобальні тенденції міжнародної трудової міграції в 2022 році на рис.2.7 показують деякі зміни в порівнянні з попередніми роками.

Рисунок 2.7 - Глобальні тенденції міжнародної трудової міграції в 2022[26]

Деякі з головних тенденцій включають:

1. Поширення трудової міграції в Азії та Африці: Поширення трудової міграції в Азії та Африці є однією з головних тенденцій міжнародної трудової міграції в 2022 році. За даними Міжнародної організації праці, кількість мігрантів, які працюють у країнах Азії та Африки, продовжує зростати. У Азії, такі країни, як Індія та Філіппіни, є основними джерелами мігрантів, які працюють в країнах Перської затоки та на Сході Середземномор'я. Це пов'язано зі зростанням економіки та інфраструктури в цих країнах, а також зі зменшенням можливостей працевлаштування в країнах-донорах, таких як Індія. У свою чергу, у країнах Африки, найбільше мігрантів спостерігається в регіонах, де є велика кількість вакансій на робочі місця в низькокваліфікованих сферах, таких як будівництво, сільське господарство та догляд за старшими людьми. Такі країни, як Нігерія, Ефіопія та Бангладеш, є основними джерелами мігрантів, які працюють в країнах, що розвиваються, таких як Саудівська Аравія та ОАЕ. Важливо зауважити, що на міграційні шляхи в Азії та Африці впливають різні фактори, такі як конфлікти,

економічні перешкоди та політична нестабільність. Багато мігрантів відправляються за кордон у пошуках кращого життя та можливостей працевлаштування, але також стикаються з викликами, такими як незаконна міграція, використання на роботі без дозволу на роботу, несправедлива оплата праці та порушення прав мігрантів. Ще однією з тенденцій, пов'язаних з поширенням трудової міграції в Азії та Африці, є збільшення кількості жінок-мігрантів. За даними Міжнародної організації праці, на початку 2022 року більше половини мігрантів в Азії та Африці складають жінки. Вони зазвичай працюють у сфері догляду за дітьми, літніми людьми та у домогосподарствах. Багато жінок-мігрантів стикаються з низькою оплатою праці та порушенням прав. [27]

2. Збільшення кількості тимчасової трудової міграції: Більшість мігрантів, які відправляються за кордон працювати, займаються тимчасовою роботою. Існує кілька причин, чому зростає попит на тимчасову трудову міграцію. По-перше, це пов'язано з розвитком глобального ринку праці, коли підприємства шукають робочу силу з-за кордону, щоб забезпечити своє функціонування. По-друге, це стосується мігрантів, які хочуть здобути новий досвід та навички в іншій країні, але не планують там осісти на постійній основі. Тимчасова трудова міграція може бути вигідною для як мігрантів, так і для країн-реципієнтів. Для мігрантів, це може бути можливістю заробити більше грошей, здобути новий досвід та навички, а також збільшити можливості для подальшої кар'єри. Для країн-реципієнтів, тимчасова трудова міграція може забезпечити необхідну робочу силу для розвитку економіки та галузей, таких як будівництво та туризм. Однак, тимчасова трудова міграція також стикається з численними викликами. Мігранти можуть мати обмежені права, зокрема на доступ до соціальної захисту та охорону здоров'я, а також можуть бути змушені працювати у небезпечних умовах або отримувати низьку оплату праці. Тимчасова трудова міграція також може стати причиною розривів у сім'ях, тому що мігранти зазвичай залишають своїх родин на довгий час. З метою зменшення викликів тимчасової трудової міграції, деякі країни встановлюють додаткові права та захист для мігрантів-працівників, які працюють у країні тимчасово. Наприклад, країни Європейського Союзу встановили

мінімальні права та гарантії для мігрантів-працівників, включаючи оплату праці та умови праці, а також доступ до соціальних послуг та охорони здоров'я. [26]

3. Зростання кількості мігрантів в галузі ІТ: Зростання кількості мігрантів в галузі інформаційних технологій (ІТ) є однією з найбільш помітних тенденцій міжнародної трудової міграції в останні роки. Воно спостерігається з кількох причин:

- Високий попит на ІТ-спеціалістів: З розвитком технологій та поширенням Інтернету, попит на ІТ-фахівців продовжує зростати в усьому світі. Компанії шукають талановитих програмістів, аналітиків, інженерів та менеджерів проектів, щоб підтримувати свій технічний розвиток та конкурентоспроможність на ринку.

- Міжнародні можливості: ІТ-спеціалісти мають можливість працювати на різних ринках, оскільки їх навички та знання легко застосовуються в різних країнах. Це сприяє міграції фахівців у пошуках кращих можливостей для кар'єри та особистого розвитку.

- Гнучкість та віддалена робота: Галузь ІТ надає більше гнучкості щодо умов праці, включаючи віддалену роботу та роботу в різних часових поясах. Це дозволяє ІТ-спеціалістам працювати з різних місць та відкриває нові можливості для міжнародної міграції.

- Відкритість до міграції: Багато країн, особливо розвинені, знають про важливість приваблення талановитих ІТ-фахівців та надають сприятливі умови для їх переїзду, такі як спеціальні візи, програми сприяння працевлаштуванню та пільги для іноземних фахівців.

Інформаційні технології є швидко зростаючою галуззю в світі, і вимоги до кваліфікації в цій галузі дуже високі. Це створює можливості для мігрантів, які мають необхідні знання та навички, щоб зайняти висококваліфіковані посади в цій галузі. За даними Міжнародної організації праці, кількість мігрантів, які працюють в галузі інформаційних технологій, зростає швидше, ніж в інших галузях. Висококваліфіковані робочі мігранти займаються розробкою програмного забезпечення, керівництвом проектами та іншими висококваліфікованими

посадами в галузі ІТ. Однією з головних причин зростання кількості мігрантів в галузі ІТ є дефіцит кваліфікованих робочих місць в країнах, де знаходяться великі компанії з інформаційних технологій. Багато країн, таких як США, Канада та Австралія, запроваджують спеціальні програми для талановитих іноземних робітників в галузі ІТ. За даними Міжнародної організації праці, мігранти в галузі ІТ зазвичай мають вищу освіту та навички в розробці програмного забезпечення та аналізі даних. Ці мігранти можуть мати значний вплив на економіку країни-реципієнта, забезпечуючи інноваційні рішення та зростання галузі ІТ. Однак, зростання кількості мігрантів в галузі ІТ також може стати причиною конкуренції з місцевими фахівцями, а також може призвести до дефіциту кваліфікованих робочих місць для місцевих жителів. Також виникає проблема з етичними та правовими аспектами міграції, такі як відповідність мігрантів вимогам трудового законодавства та забезпечення їхньої соціальної та економічної інтеграції. З метою зменшення викликів, пов'язаних з міграцією в галузі ІТ, країни можуть встановлювати додаткові права та захист для мігрантів, такі як доступ до соціальних послуг та охорони здоров'я. Крім того, країни можуть забезпечувати більшу підтримку мігрантів-працівників у процесі інтеграції в нову країну та їхнього адаптування до нового соціального та культурного середовища. [28]

4. Зміна у географії мігрантів: За останні десятиліття змінилися напрямки міграції, країни-джерела та країни-імпортери мігрантів. Однією з найбільш помітних змін є збільшення кількості мігрантів з країн Азії та Африки. Це пов'язано зі зростанням економіки в цих регіонах та з покращенням доступу до освіти та інших можливостей для молоді. За даними Міжнародної організації праці, кількість мігрантів з Азії та Африки зросла на 10% протягом останнього десятиліття. Крім того, зростання кількості мігрантів з країн, що не входять до групи розвинутих країн, таких як Китай, Індія та Бразилія, є ще однією з помітних тенденцій. За даними Міжнародної організації праці, кількість мігрантів з цих країн зросла на 25% протягом останнього десятиліття. З іншого боку, кількість мігрантів з країн, що входять до групи розвинутих країн, таких як США, Японія та Європейський Союз, залишається стабільною. Проте, є тенденція до збільшення кількості

мігрантів у деяких країнах, зокрема, в Німеччині та Італії. Однак, зміна у географії мігрантів може стати причиною конкуренції за робочі місця та інші ресурси між мігрантами з різних країн. Крім того, зміна у географії мігрантів може викликати культурний та мовний розлад у приймаючій країні, що потребує додаткової інтеграції та підтримки мігрантів. З метою зменшення викликів, пов'язаних зі зміною у географії мігрантів, країни можуть забезпечувати підтримку та інтеграцію мігрантів у нову країну, в тому числі, надаючи їм доступ до освіти та інших послуг. Крім того, країни можуть забезпечувати більшу підтримку розвитку економіки та інфраструктури в країнах-джерелах мігрантів, щоб зменшити потребу у виїзді за кордон. [26]

5. Збільшення захисту прав мігрантів: На протязі останніх десятиліть, міжнародне співтовариство все більше зосереджується на захисті прав мігрантів. Міжнародна організація праці та інші міжнародні організації працюють над розробкою політики та законодавства, які забезпечують захист прав мігрантів. Одним з прикладів може бути Міжнародна конвенція про захист прав всіх працюючих мігрантів та членів їхніх сімей, яка визнає права мігрантів на гідні умови праці та охорону здоров'я та безпеку на роботі. Крім того, країни-імпортери та країни-джерела мігрантів укладають угоди про співпрацю у сфері трудової міграції з метою забезпечення захисту прав мігрантів. Угоди також можуть включати механізми для розгляду скарг та конфліктів між мігрантами та роботодавцями. Захист прав мігрантів також став об'єктом уваги громадськості та ЗМІ. Журналісти розкривають порушення прав мігрантів, такі як недостатня оплата, знущання, або вимушена праця. Це допомагає привернути увагу до проблем мігрантів та зміцнює тиск на країни-імпортери, щоб вони вживали необхідних заходів для захисту прав мігрантів. [29]

6. Розвиток освітньої та навчальної міграції: Ця тенденція полягає у зростанні інтересу до міжнародної освіти та навчання, таким чином все більше студентів та молодих спеціалістів переїжджають у інші країни з метою отримання вищої освіти, навчання та професійного розвитку (рис.2.8).

Рисунок 2.8 - Основні аспекти розвитку освітньої та навчальної міграції[30]

Основні аспекти розвитку освітньої та навчальної міграції включають:

- **Глобалізація освіти:** Вищі навчальні заклади у всьому світі активно працюють над привабленням міжнародних студентів, оскільки це покращує їх репутацію та доходи. У результаті, університети пропонують спеціальні програми, гранти та стипендії, щоб залучити талановитих молодих людей з-за кордону.
- **Розвиток технологій:** Інновації в галузі технологій, особливо в Інтернеті, полегшили пошук інформації про навчальні програми та вимоги до вступу для міжнародних студентів. Це дозволяє кандидатам легко порівнювати можливості навчання та вибирати найкращі варіанти для себе.
- **Мобільність науковців та дослідників:** Міжнародна співпраця у наукових дослідженнях та академічних проектах сприяє мобільності науковців та дослідників між країнами. Це відкриває нові можливості для професійного розвитку та кар'єрного зростання.

- Політика інтеграції та підтримки мігрантів: Уряди багатьох країн розуміють значення навчальної міграції для економічного розвитку та культурного обміну. Відповідно, вони розробляють політики інтеграції та підтримки мігрантів, спрямовані на полегшення адаптації студентів та молодих спеціалістів у новому середовищі. Це може включати політики забезпечення доступу до робочих місць після закінчення навчання, а також стимулювання місцевого бізнесу та індустрії до співпраці з університетами та науковими установами.

- Зростання числа онлайн-програм та гнучких форм навчання: Цифрові технології змінили підхід до освіти, роблячи її більш доступною та гнучкою. Зокрема, онлайн-програми та курси дозволяють студентам навчатися віддалено, комбінувати навчання з роботою та вирішувати проблеми міграції, пов'язані з візами та житлом.

- Міжнародні угоди про співпрацю у сфері освіти: Держави укладають двосторонні та багатосторонні угоди про співпрацю у сфері освіти та науки, що сприяє розвитку освітньої та навчальної міграції. Наприклад, "Угода про співпрацю та розвиток в галузі вищої освіти та наукового дослідження між ЄС та його державами-членами та Україною" (2014), яка дозволяє підтримувати співпрацю між ЄС та Україною у галузі вищої освіти та наукових досліджень. Угода передбачає обмін студентів та викладачів, підтримку наукових досліджень, розвиток міжнародних програм та проектів в галузі освіти та науки. Такі угоди можуть включати спільні дослідницькі проекти, академічний обмін, стипендіальні програми та взаємне визнання дипломів та сертифікатів. [30]

2.3. Стан та проблеми міграції робочої сили в Україні

За даними World Migration Report 2022, Україна посідає 8 місце в списку країн, громадяни яких виїжджають за кордон на роботу, це приблизно 5,5-6

мільйона людей, які працюють та надсилають грошові перекази на Батьківщину. Динаміка обсягів приватних грошових переказів до України за останні кілька років показує деяку стабільність з незначним зростанням в 2021 році та спадом у 2022 році (табл.2.2) [31]

Таблиця 2.2 - Динаміка обсягів приватних грошових переказів в Україну

Рік	Приватні перекази, млн. дол. США	Обсяги грошових переказів у % до ВВП
2017	9264	8,2
2018	11111	8,5
2019	11921	7,7
2020	11980	7,7
2021	14019	7,0
2022	12973	8,6

Джерело: складено автором на основі [32-33]

Обсяги приватних грошових переказів в Україну зростали з 9264 млн. доларів США в 2017 році до 14019 млн. доларів США в 2021 році, що свідчить про постійний інтерес до України з боку її громадян, які перебувають за кордоном. Значення обсягів приватних грошових переказів у відсотках до ВВП залишилися стабільними на рівні близько 8% в 2017-2018 роках, але зменшилися до 7,7% в 2019-2020 роках. У 2021 році відсоток знову знизився до 7%, але в 2022 році зріс до 8,6%. Це може свідчити про те, що приватні грошові перекази до України не збільшувались так швидко, як ВВП, або про те, що інші чинники, такі як інвестиції та зовнішній борг, можуть зростати швидше за приватні грошові перекази. У будь-якому випадку, обсяги приватних грошових переказів є важливим економічним показником, що свідчить про здатність громадян України отримувати фінансову підтримку від родин та близьких за кордоном, а також про рівень міжнародної зв'язаності країни з іншими країнами.

До російського військового вторгнення в Україну наша країна займала перше місце в Європі та Центральній Азії за приватними грошовими переказами. За даними Світового банку, у 2021 році приватні грошові перекази в Україну досягнуть рекордних 18,2 мільярдів доларів, що свідчить про важливу роль

грошових переказів в українській економіці. Однак приватні грошові перекази падають після повномасштабної війни у 2022 році та різкого зростання кількості мігрантів, які шукають притулку за кордоном. «Ми спостерігаємо суттєве скорочення обсягів приватних грошових переказів, надісланих в Україну українськими мігрантами. Ми припускаємо, що це може бути пов'язано з тим, що для цих домогосподарств простішим варіантом було допомогти родині переїхати і залишатися поряд з ними», — слова заступника керівника Секретаріату Ради НБУ, Євгена Степанюка. [34]

Обсяг таких переказів, зафіксований Національним банком України, у березні та квітні 2022 року впав на 10% порівняно із середньомісячними показниками за 2020 та 2021 роки. Експерти пояснюють це масовим переселенням жителів України, в тому числі тих, хто тікає від війни та возз'єднується з рідними, які вже проживають за кордоном. Проте українці, які залишилися в країні, продовжують отримувати грошові перекази, що зіграло ключову роль в останні місяці. За оцінками експертів Світового банку, цього року українці з-за кордону можуть переказати в Україну на 20 відсотків більше грошей, оскільки мільйони мігрантів і біженців надсилають гроші родичам і друзям, які стикаються з економічними наслідками вторгнення Росії. Однак цей прогноз може залежати від багатьох факторів, включаючи економічну ситуацію в країні та за кордоном, політичні та соціальні зміни в Україні та інших країнах. [35]

У 2017 році найбільшим джерелом грошових переказів до України була Польща з обсягом 3116 млн доларів США, а у 2021 році цей обсяг зріс до 4647 млн доларів США (рис.2.9).

Зростання обсягу грошових переказів з Польщі до України може бути пов'язане зі збільшенням числа українських працівників, які працюють в Польщі. Польща є однією з найбільших країн-роботодавців для українських працівників за кордоном, зокрема у сфері будівництва, сільського господарства та логістики. У 2020 році США були другим за важливістю джерелом грошових переказів до України з обсягом 1220 млн доларів США, що може бути пов'язане зі збільшенням кількості українців, які працюють у США та відправляють гроші до рідної країни.

Крім того, можливо, що зростання обсягу грошових переказів з США пов'язане зі зростанням туристичного потоку з США до України та зростанням кількості українців, які отримують освіту в США.

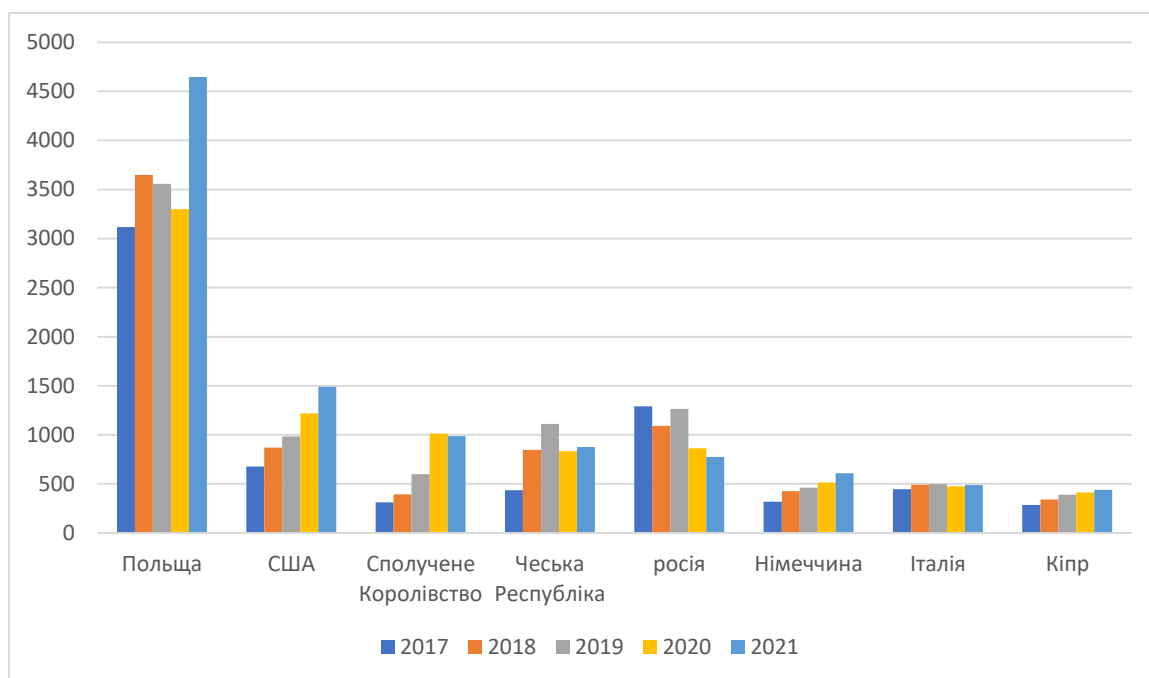

Рисунок 2.9 - Обсяги приватних грошових переказів в Україну за основними країнами за офіційними та неофіційними каналами надходження, млн. дол. США

Джерело: складено автором на основі [35]

Країни, з яких Україна отримує найбільше приватних грошових переказів, можуть бути пов'язані з рядом факторів:

- Міграційні зв'язки: Україна має значну діаспору в деяких з цих країн, таких як США, Польща та Італія.
- Економічні зв'язки: Україна має розвинені економічні зв'язки з деякими з цих країн, що може включати інвестиції, торгівлю та інші види бізнесу, що можуть привести до переказів грошей.
- Робочі місця: Такі країни, як Польща, Чеська Республіка та Німеччина, є популярними місцями працевлаштування для українців, що може призводити до переказів грошей до України. [35]

Проте за офіційними даними кількість громадян України, які оформляють документи для виїзду на постійне місце проживання за кордон, є досить низькою (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3 - Оформлено документів для виїзду громадян України за кордон на постійне місце проживання

Рік	Кількість
2018	8 551
2019	11 311
2020	3 889
2021	5 942
2022	2 592

Джерело: складено автором на основі[36].

Протягом 2018-2019 років спостерігалось зростання кількості таких громадян, але у зв'язку з пандемією COVID-19 та введенням карантину, кількість зменшилася у 2020 році. У 2021 році кількість знову зросла, але у 2022 році у зв'язку з війною люди покидали країну дуже швидко, побоюючись за своє життя, і не оформлювали потрібні документи, знову спостерігається зниження. Важливим фактором також є, що громадяни, які покинули країну через війну, мали надію швидко повернутися до України, але нажалі не змогли.

Кількість людей, які переїжджають за кордон на постійне місце проживання, у реальності є значно більшою, ніж показано в офіційних статистичних даних України, що доводить таблиця 2.3. Це пояснюється тим, що деякі громадяни не оформлюють документи офіційно. Багато людей можуть виїжджати на роботу або навчання за кордон на деякий час, але не реєструвати свій виїзд як постійне місце проживання. Також можуть бути випадки, коли люди виїжджають нелегально, без оформлення документів.

У зв'язку з війною кількість українських мігрантів за кордоном за вирахуванням Росії та Білорусі становить близько 5 млн осіб, переважно жінки з дітьми (рис.2.10).

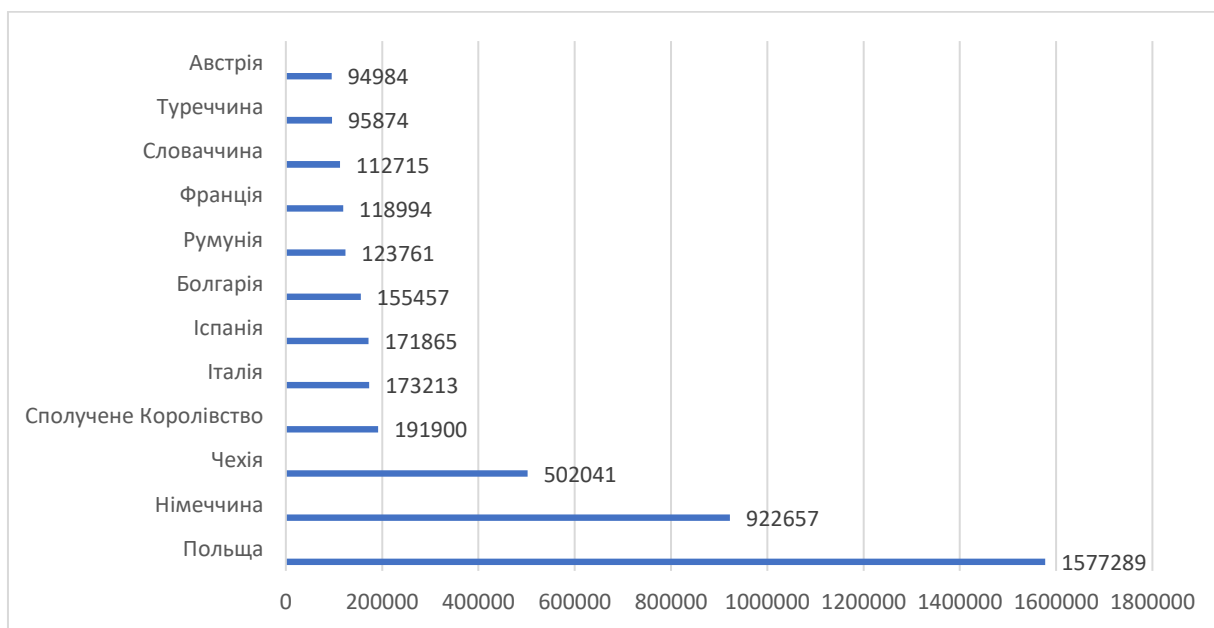

Рисунок 2.10 - Чисельність українських мігрантів за кордоном* (без урахування рф, рб), тис. осіб

Джерело: складено автором на основі[37].

Станом на 28 березня 2023 р - Польща надала найбільшу кількість статусів тимчасового захисту - майже 1,6 млн, Німеччина - майже 1 млн, а Чехія - приблизно 500 тис. Також понад 100 тис. українців зареєстровано в Італії, Іспанії, Болгарії, Великобританії та Франції. Згідно з опитуванням REACH, проведеним на польському кордоні, основними факторами, що впливають на вибір країни призначення, стали: наявність родини або друзів у місці прибуття (39%), близькість до України (31%) та поради, отримані в центрах прийому (17%). Однак з часом макроекономічні умови та умови ринку праці, ймовірно, матимуть більший вплив на вибір мігрантів. За даними опитування UNHCR, 87% мігрантів складають жінки з дітьми, 65% - працездатні жінки віком від 18 до 59 років. Більше 70% опитаних мігрантів мають вищу освіту. [37]

Біженці з України можуть вважатися частково робочими мігрантами з ряду причин:

1. Пошук роботи як мотивація для міграції: Багато українців, які виїхали з України внаслідок війни можуть також шукати роботу в країнах прийому, щоб забезпечити себе та своїх рідних. Робота допомагає їм

отримати стабільний дохід та забезпечити більш тривале перебування в країні прийому.

2. Ринок праці в країнах прийому: В деяких країнах, таких як Польща або Чехія, може бути попит на робочу силу, особливо у секторах, таких як сільське господарство, будівництво та обслуговування. Тому українські біженці можуть вважатися робочими мігрантами, оскільки їх присутність на ринку праці може допомогти задовольнити попит на працівників.

3. Кваліфікація та освіта: 70% українських біженців мають вищу освіту та професійні навички, які можуть бути корисними на ринку праці країни прийому. Це може сприяти їх визнанню як робочих мігрантів, оскільки вони можуть шукати можливості для використання своїх навичок та знань у новому середовищі.

4. Вплив на макроекономічні умови: З часом макроекономічні умови та умови ринку праці можуть відігравати важливішу роль у виборі країн для міграції українськими біженцями. Наприклад, країни з низьким рівнем безробіття та високим попитом на робочу силу можуть стати привабливішими для українців, які шукають можливості для працевлаштування. У такому випадку біженці можуть бути сприйняті як робочі мігранти, оскільки вони спрямовують свої зусилля на забезпечення заробітку.

5. Тимчасовий статус: Деякі українські біженці можуть отримати тимчасовий статус захисту або інші форми дозволу на працю в країнах прийому. Це дозволяє їм легально працювати та вносити вклад в економіку країни прийому, відповідно до їх кваліфікації та ринкових потреб. У такому контексті вони можуть вважатися частково робочими мігрантами.

6. Мережі соціальної підтримки: Українці, які виїхали з країни через конфлікт або інші причини, можуть залежати від мереж соціальної підтримки, які складаються з родини та друзів, які вже проживають у країні прийому. Ці мережі можуть допомогти біженцям знайти роботу та

адаптуватися до нового середовища. Таким чином, соціальна підтримка може сприяти тому, що біженці стають робочими мігрантами.

Міграція робочої сили в Україні представляє собою комплексний процес з рядом викликів та проблем, які впливають на національну економіку та соціальну сферу (рис.2.11).

Рисунок 2.11 – Проблеми, пов’язані з міграцією робочої сили в Україні

Джерело: складено автором на основі цього дослідження

1. Втрата талановитих спеціалістів: Україна стикається з проблемою втрати кваліфікованих спеціалістів, які виїжджають з країни в пошуках кращих кар’єрних можливостей та освіти. Це може призвести до зниження рівня професійної експертизи в різних галузях та погіршення інноваційного розвитку.

2. Розвиток неофіційного ринку праці: Чимало українських мігрантів працюють за кордоном у неформальному секторі економіки, сприяючи росту тіньової економіки. Це створює умови, за яких українські працівники позбавлені необхідного соціального захисту та можуть опинитися у небезпечних або незаконних ситуаціях.

3. Зміна демографічної структури: Інтенсивна міграція робочої сили може призвести до процесу старіння населення та зниження чисельності

населення в Україні. Це відбувається через виїзд великої кількості молодих та працездатних громадян, які шукають роботу за кордоном.

Повернення трудових мігрантів до України є важливим завданням для розвитку країни та її економіки. Для цього необхідно розробити та реалізувати відповідні заходи: [38]

- Розвиток економіки та забезпечення робочих місць з достатнім рівнем заробітної плати. Це може зменшити мотивацію мігрантів шукати роботу за кордоном.
- Підвищення якості освіти та надання можливостей для навчання та розвитку професійних навичок. Це може збільшити конкурентоспроможність українських працівників на ринку праці та зменшити мотивацію для пошуку роботи за кордоном.
- Створення умов для повернення мігрантів до України, таких як програми підтримки, надання кредитів для підприємництва та розвитку бізнесу, програми підтримки заробітку на рідній землі та ін.
- Забезпечення соціальної підтримки мігрантів, які повернулися до України. Це може включати надання медичної допомоги, житла та підтримки для знаходження роботи.
- Розвиток туризму та культурної сфери. Це може збільшити інтерес мігрантів до повернення до України та підтримати розвиток економіки.

Перспективи повернення трудових мігрантів до України залежать від багатьох факторів, таких як економічний розвиток країни, політична та соціальна стабільність, рівень заробітної плати, доступність робочих місць та ін. Однак, при правильній реалізації відповідних заходів, повернення трудових мігрантів до України можливе та може позитивно вплинути на економіку та соціальну ситуацію в країні. Крім того, повернення мігрантів до України може зменшити економічну та соціальну залежність від інших країн та сприяти розвитку національної економіки та культури. Важливим чинником у поверненні трудових мігрантів до України є також зменшення

бюрократичних перешкод та спрощення процедур щодо повернення до країни. Наприклад, надання спрощеного доступу до отримання документів, які необхідні для повернення та працевлаштування в Україні, може допомогти зменшити перешкоди для повернення мігрантів до рідної країни.

[38]

ВИСНОВКИ

У процесі написання кваліфікаційної бакалаврської роботи було проаналізовано теоретичні аспекти міграції робочої сили, взаємозв'язок між міграцією та економічними процесами, а також сучасний стан міжнародної міграції та її вплив на економіку країн. Також було досліджено роль міграції робочої сили в розвитку світової економіки. Результати проведеного дослідження дали змогу сформулювати такі висновки:

1. Міжнародна міграція робочої сили є складним і багатогранним процесом, що включає різноманітні фактори, такі як економічні, політичні, соціальні, культурні та інші. Види міграції робочої сили включають тимчасову, постійну, сезонну, нелегальну, висококваліфіковану та низькокваліфіковану міграцію. Основні причини міграції робочої сили полягають в пошуку кращих умов праці та життя, політичному та соціальному дискримінації, війнах, природних катастрофах, зміні клімату та інших факторах. Необхідність постійного залучення робочої сили у різні сфери економіки є важливим фактором глобалізації та розвитку економічного потенціалу країн, але при цьому виникають ризики для економічної стійкості та рівномірного розподілу робочих місць.
2. Міграція робочої сили є важливим фактором впливу на світову економіку. Вона може впливати на розподіл робочих місць, підвищення рівня конкуренції на ринку праці, зміну зарплатних структур та забезпечення деяких галузей економіки працевлаштуванням. Однак, з іншого боку, міграція робочої сили може сприяти розвитку глобальної економіки шляхом забезпечення доступу до найкращих кадрів та розширення можливостей для міжнародної торгівлі та інвестицій. Тому, враховуючи складність проблеми міграції робочої сили, важливо розробляти більш ефективні стратегії регулювання міграції, які б забезпечували збалансований підхід до розвитку економіки та соціальної справедливості.
3. Ефективне управління міграційними процесами є складним завданням, яке потребує спільних зусиль національних урядів, міжнародних організацій та громадськості. Ключовими засадами регулювання міграцій є забезпечення прав та свобод мігрантів, збереження національної безпеки, забезпечення економічного розвитку та створення рівних умов для всіх громадян. Необхідно також забезпечувати гуманне ставлення до мігрантів, сприяти їх інтеграції в новому середовищі та підвищувати

інформованість громадськості щодо позитивного внеску міграції у розвиток суспільства.

4. Отримані результати дослідження дають змогу охарактеризувати масштаби та динаміку міжнародної міграції робочої сили. Було встановлено, що відсоток мігрантів серед загальної кількості населення зростає, і на сьогоднішній день він становить значну частину. Також було виявлено, що наявність міграційних процесів суттєво впливає на економіку країн, дозволяючи поповнювати ринок праці, забезпечувати роботу в певних галузях економіки та збільшувати рівень виробництва та ВВП. Однак, динаміка міграційних процесів може залежати від різних факторів, таких як економічні, політичні, соціальні та культурні, і може мати як позитивні, так і негативні наслідки для країн-емігрантів та країн-імпортерів робочої сили. Отже, розуміння масштабів та динаміки міжнародної міграції робочої сили є важливим для розробки політики міграції та прийняття рішень, пов'язаних з працевлаштуванням мігрантів та їх інтеграцією в суспільство.
5. Підсумовуючи ідентифікацію глобальних трендів міжнародної міграції робочої сили можна зазначити наступне. Попит на мігрантів високої кваліфікації постійно зростає, зокрема в галузях інформаційних технологій, інженерії та наукових досліджень. З іншого боку, попит на низькокваліфіковану робочу силу відбувається переважно в галузях, які потребують фізичної праці, таких як будівництво та сільське господарство. За останні десятиліття значно зросла кількість жінок-мігрантів, що працюють у різних сферах, а також збільшилася кількість сімейних мігрантів. Також можна відзначити збільшення обсягів внутрішньої міграції в деяких регіонах світу. Загалом, міжнародна міграція робочої сили є складною та багатоаспектною проблемою, яка потребує уважного вивчення та розуміння глобальних тенденцій.
6. Підсумовуючи аналіз стану та проблем міграції робочої сили в Україні можна зробити наступні висновки:
 - Україна є країною, яка забезпечує значну кількість робочої сили для зарубіжних ринків, зокрема в країни Європейського Союзу та Російської Федерації.
 - Незважаючи на те, що міграційний потік з України в останні роки зменшився, міграційні проблеми залишаються нагальними для країни.
 - Серед проблем міграції робочої сили в Україні можна виділити нерівномірний розвиток регіонів, нестабільність економічної ситуації, низьку заробітну плату, відсутність додаткових соціальних гарантій для мігрантів, юридичну незахищеність та недостатній рівень освіти мігрантів.

- Розв'язання цих проблем потребує комплексного підходу, який включає в себе розвиток соціально-економічної сфери, підвищення рівня освіти та кваліфікації мігрантів, забезпечення юридичного захисту та соціальних гарантій мігрантам, а також підвищення рівня управління міграційними процесами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Clemens M. A. Economics and Emigration: Trillion-Dollar Bills on the Sidewalk?. *Journal of Economic Perspectives*. 2011. Vol. 25, no. 3. P. 83–106. URL: <https://doi.org/10.1257/jep.25.3.83>
2. *Economics of International Migration* / ed. by B. Thomas. London : Palgrave Macmillan UK, 1958.
3. Загальні положення про міграцію. URL: <https://www.iom.int/>
4. Orozco M. 5 Remittances for Asset Building. *Migrant Remittances and Development in the Global Economy*. 2013. P. 101–124.
5. Chetail V., Bauloz C. *International Migration Law*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2019.
6. Hollifield J. F. The Emerging Migration State. : *International Migration Review*. 2019. 10 October. P. 885–912.
7. Koser K. *International Migration: A Very Short Introduction (Very Short Introductions)*. Oxford University Press, USA, 2007. 138 p.
8. Berg H. V. d., Bodvarsson Ö. B. *Economics of Immigration: Theory and Policy*. Springer London, Limited, 2013. 474 p.
9. Mavroudi E., Nagel C. *Global Migration: Patterns, Processes, and Politics*. Taylor & Francis Group, 2016.
10. Meyer D., Shera A. The impact of remittances on economic growth: An econometric model. *EconomiA*. 2017. Vol. 18, no. 2. P. 147–155. URL: <https://doi.org/10.1016/j.econ.2016.06.001>
11. Витік мізків. URL: [Brain Drain: Definition, Causes, Effects, and Examples \(investopedia.com\)](https://investopedia.com/brain-drain/)
12. Державна міграційна політика: шляхи регулювання та принципи. URL: <https://doi.org/10.32840/pdu.2-2.36>
13. Losing control?: sovereignty in an age of globalization. *Choice Reviews Online*. 1997. Vol. 34, no. 06. P. 34–3545–34–3545. URL: <https://doi.org/10.5860/choice.34-3545>
14. Stalker, P. *Workers without frontiers: the impact of globalization on intern. migration*. Geneva : Intern. Labour Office, 2000. 163 p

15. BLOCH A. :Managing Migration: The Promise of Cooperation. American Anthropologist. 2007. Vol. 109, no. 3. P. 568–569.
16. The age of migration: international population movements in the modern world. Choice Reviews Online. 1994. Vol. 32, no. 01. P. 32–0553–32–0553. URL: <https://doi.org/10.5860/choice.32-0553>
17. BLOCH A. :Managing Migration: The Promise of Cooperation. American Anthropologist. 2007. Chapter 4
18. MiGRATION GOVERNANCE FRAMEWORK. URL: https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbd1486/files/about-iom/migof_brochure_a4_en.pdf
19. World Migration Report 2022. URL: <https://worldmigrationreport.iom.int/wmr-2022-interactive/>
20. WORLD MIGRATION REPORT 2022, c 40 URL: <https://publications.iom.int/system/files/pdf/WMR-2022.pdf>
21. WORLD MIGRATION REPORT 2020 URL: file:///C:/Users/simmo/Downloads/wmr_2020.pdf
22. International Migrant Stock 2019: Wall Chart. URL: [https://reliefweb.int/report/world/international-migrant-stock-2019-wall-chart#:~:text=In%202019%2C%20the%20number%20of,Northern%20America%20\(59%20million\).](https://reliefweb.int/report/world/international-migrant-stock-2019-wall-chart#:~:text=In%202019%2C%20the%20number%20of,Northern%20America%20(59%20million).)
23. ILO Global Estimates on International Migrant Workers. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_808935.pdf
24. Immigration by Country 2023. URL: [Immigration by Country 2023 \(worldpopulationreview.com\)](https://www.worldpopulationreview.com/immigration-by-country/)
25. Країни з найбільшою часткою мігрантів [Електронний ресурс] – Доступ до ресурсу: [Countries with the Highest \(and Lowest\) Proportion of Immigrants \(visualcapitalist.com\)](https://visualcapitalist.com/countries-with-the-highest-and-lowest-proportion-of-immigrants/)
26. МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/1484/1430>

27. SPOTLIGHT ON LABOUR MIGRATION IN ASIA. URL: [Spotlight-on-Labour-Migration-in-Asia.pdf \(iom.int\)](#)
28. Technology, migration and the 2030 Agenda for Sustainable Development. URL: [12395.pdf \(odi.org\)](#)
29. Protection of Migrants' Rights and State Sovereignty. URL: [Protection of Migrants' Rights and State Sovereignty | United Nations](#)
30. Міжнародна студентська міграція та її вплив на соціально-економічний розвиток країн. URL: [7.pdf \(economyandsociety.in.ua\)](#)
31. World Migration Report 2022. URL: [World Migration Report 2022 \[EN/SW\] - World | ReliefWeb](#)
32. Динаміка обсягів приватних грошових переказів в Україну. URL: [Perekaz_y.pdf \(bank.gov.ua\)](#)
33. Динаміка обсягів приватних грошових переказів в Україну. URL: [Perekaz_m.pdf \(bank.gov.ua\)](#)
34. ГРОШОВІ ПЕРЕКАЗИ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ЯК ГРОШІ З-ЗА КОРДОНУ ДОПОМАГАЮТЬ УКРАЇНІ. URL: [https://ukraine.iom.int/uk/stories/hroshovi-perekazy-pid-chas-viyny-yak-hroshi-z-za-kordonu-dopomahayut-ukrayini](#)
35. Обсяги приватних грошових переказів в Україну за основними країнами. URL: [Perekaz_y.pdf \(bank.gov.ua\)](#)
36. Статистичні дані ДСМУ. URL: [https://dmsu.gov.ua/diyalnist/statistichni-dani.html](#)
37. OPERATIONAL DATA PORTAL UKRAINE REFUGEE SITUATION. URL: [Situation Ukraine Refugee Situation \(unhcr.org\)](#)
38. Чи можливо повернути в Україну трудових мігрантів. URL: [https://suspilne.media/149652-ci-mozlivo-povernuti-v-ukrainu-trudovih-migrantiv-poasnue-ekspert/](#)

Додаток А

Ім'я користувача:
Міжнародної торгівлі і маркетингу Іщенко Анна

ID перевірки:
1015052576

Дата перевірки:
12.05.2023 13:04:34 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
12.05.2023 13:05:32 EEST

ID користувача:
100005724

Назва документа: Симоненко В.В. Міжнародна міграція робочої сили та її вплив на світову економіку

Кількість сторінок: 57 Кількість слів: 13666 Кількість символів: 101828 Розмір файлу: 296.01 KB ID файлу: 1014739422

3.82% Схожість

Найбільша схожість: 0.45% з Інтернет-джерелом (<https://ukraine.iom.int/uk/stories/hroshovi-perekazy-pid-chas-viyny-y..>)

2.47% Джерела з Інтернету 272

Сторінка 59

2.81% Джерела з Бібліотеки 417

Сторінка 61

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел